

6
České předsednictví
se blíží

12
Praha turistická

16
David Elischer:
Nemusíme už nic
dohánět

36
Česká populace
zestárá

44
Jen pro oči císaře

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

06 | 2022 – ROČNÍK 12

TÉMA

Situace českých domácností

- Kolik je nás v jedné domácnosti
- Penzisté si polepšili
- Početnější rodiny s dětmi jsou chudší

4,5 milionu

hospodařících domácností bylo v roce 2021 v Česku.

Průměrná velikost domácnosti byla 2,3 osoby, nejvíce zastoupené byly dvoučlenné domácnosti následované jednočlennými. Domácností tvořených 5 a více osobami bylo méně než 1 %.

Statistika

Mezinárodní odborný časopis ČSÚ

4x ročně
anglicky
tištěný
i on-line

v citačních
databázích
Scopus
a Web of Science

czso.cz/statistika_journal

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 06/2022
ROČNÍK 12, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábajňáková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Vilém Dóubal
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, freepik.com,
Tereza Koutecká

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

Statistika nám dává perspektivu

Milí čtenáři,
opět se setkáváme nad stránkami nového čísla Statistika & My. Ústřední téma časopisu je tentokrát o nás, tedy přesněji o českých domácnostech. Jak z pohledu statistiky vypadají, kolik mají členů, jak žijí, kolik peněz a za co utrácení, jak jsou na tom se zdravím, jaké jsou počty a věk dětí v nich... České domácnosti popisujeme pohledem dat z roku 2021 a mohu říct, že jde o velmi zajímavé údaje z pravidelného každoročního šetření. Právě tyto socioekonomické statistiky jsou vedle demografických dat a prognóz informacemi, které asi nejlépe popisují, jak na tom naše společnost je a kam v dlouhodobém horizontu směřuje. I když dnešní realita nenahrává optimismu a data z demografické časové řady těžko mohou zlepšit neradostný pocit z aktuálního údaje o inflaci či průměrné ceně nafty, neměli bychom podléhat větší skepsi, než je nezbytně nutné. Statistika podle mě říká, že Česká republika má navzdory všemu pozitivní trend a perspektivu, a když je to v datech, něco na tom bude.

Pokud vás zajímá, jak ČSÚ získává právě data z výběrových šetření, a chcete takřikajíc nakouknout pod pokličku, určitě v aktuálním vydání nevynechejte rozhovor s našimi tazatelkami. A stejně tak doporučuji nepřeskočit povídání s Davidem Elischerem o zapojení české statistiky do evropského systému a o statistické legislativě u nás. S tím rovněž souvisí aktuální téma českého předsednictví, které se pochopitelně dotýká i Českého statistického úřadu. O tom, co se chystá, se dočtete v textu Lenky Gaidt a Marcely Ernest Jindrové.

Že se blíží letní období cestování, nám připomíná text Martiny Kuřítkové, která se podrobně podívala na cestovní ruch v Praze, včetně toho, jak ho ovlivnila pandemie covidu-19 a s ní spojená omezení.

Věřím, že i tentokrát vám Statistika & My nabízí mnoho zajímavého a dokáže vás zaujmout. Přeji příjemné čtení a hodně pohody a sluníčka do nadcházejícího období prázdnin a dovolených.

EVA KRUMPOVÁ

1. místopředsedkyně ČSÚ

10

Tržby v dopravě a skladování v roce 2021 vzrostly v celé EU meziročně o více než desetinu. Růst zaznamenaly všechny státy EU, za něž byla k dispozici data.

30

Tazatelky ČSÚ Iveta Nekorancová a Petra Ulrichová působí v okrese Mladá Boleslav. V rámci různých typů šetření navštěvují náhodně vybrané domácnosti a v nich zjišťují údaje důležité pro nastavení sociálních politik státu.

41

Imputované nájemné je důležitý statistický údaj používaný zejména v oblasti národních účtů a v cenové statistice. Co se za ním skrývá?

TÉMA: SITUACE ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ

- 20** Kolik je nás v jedné domácnosti
- 22** Penzisté si polepšili
- 24** Početnější rodiny s dětmi jsou chudší
- 26** Jak se žije dětem v Česku

UDÁLOSTI

- 5** Cena pro pověřence ČSÚ
- 5** Nenechte se obelhat statistikou
- 5** Spolupráce s vysokými školami
- 5** Pomáháme v boji proti rakovině
- 6** České předsednictví se blíží

ZE SVĚTA

- 8** Kanada zažila již několik migračních vln z Ukrajiny
- 9** Albánské věznice plní hlavně muži
- 9** Covid-19 a naděje dožití
- 9** Genderové rozdíly ve výdělích v Estonsku

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10** Doprava v roce 2021 ožila
- 12** Praha turistická

ANALÝZA

- 14** Domácnosti se snaží zajistit proti inflaci

ROZHOVOR

- 16** Nemusíme už nic dohánět
- 30** Od domu k domu

SČÍTÁNÍ

- 36** Česká populace zestárla
- 38** Domů určených k bydlení stále přibývá

METODIKA

- 41** Nájemné, které neexistuje

HISTORIE

- 44** Jen pro oči císaře

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 46** Rekordní růst cen průmyslových výrobců v EU

Cena pro pověřence ČSÚ

Pověřenec pro ochranu osobních údajů ČSÚ Jaroslav Hora byl oceněn Spolkem pro ochranu osobních údajů za mimořádný přínos v oblasti zpracování osobních údajů. Cenu obdržel v rámci vyhlašování nejlepších pověřenců pro ochranu osobních údajů za rok 2021, které organizuje český spolek ve spolupráci se slovenským. Českými pověřenci roku se stali Radek Knop, pověřenec Fakultní nemocnice v Motole, a Petr Brázda, pověřenec skupiny ČEZ. Slovenským pověřencem roku byl vyhlášen Martin Pilka, pověřenec společnosti Hyundai AutoEver Europe. Jaroslav Hora byl oceněn zejména za svůj podíl na zajištění ochrany osobních údajů při loňském Sčítání lidu, domů a bytů 2021.

www.ochranaudaju.cz

Nenechte se obelhat statistikou

Na webové stránce statistikaamy.cz v rubrice Knihovna byla zveřejněna kniha amerického novináře a spisovatele Darrella Huffa Jak lhát se statistikou. Autor v ní v deseti kapitolách seznamuje čtenáře s nejčastějšími triky a omyly, jimiž se ať už záměrně, či nedopatřením zkreslují statistické údaje nebo vyvozují nesprávné závěry. Byť kniha vyšla už v roce 1954, je stále aktuální a má co říci i současnému čtenáři.

bit.ly/3tiKcNc

Spolupráce s vysokými školami

Krajské správa ČSÚ v Plzni v květnu zajistila praxi pro 2 studentky 2. a 3. ročníku Obchodní akademie v Plzni. Studentky se seznámily s činností několika oddělení a pomáhaly vyplňovat aktualizované údaje v obchodním rejstříku. Rovněž se podílely na přípravě dat pro potřeby informačních služeb. Odborné praxe jsou jednou z řady forem spolupráce ČSÚ s akademickou sférou a studenty jsou hodnoceny pozitivně.

Pracovníci Krajské správy ČSÚ v Jihlavě představili fungování ČSÚ studentům Vysoké školy polytechnické. Přednáška proběhla formou online prezentace a zahrnula většinu činností od sběru dat přes jejich zpracování až po prezentování uživatelům. Zdůrazněno bylo poskytování dat v digitální formě.

Pomáháme v boji proti rakovině

Český statistický úřad se letos poprvé připojil ke sbírkové akci Ligy proti rakovině – Českému dni proti rakovině. V tento den, který letos připadl na středu 11. května, bylo možné zakoupit symbolický květ měsíčku lékařského a přispět tak na léčbu a prevenci zhoubného nádorového onemocnění. Doprovodná kampaň k akci upozorňovala na rizika a možnosti prevence rakoviny děložního čípku a varlat.

V budově ústředí ČSÚ se prodalo 193 žlutooranžových kvítků za 5 572 Kč. Kvítky však bylo možné zakoupit i mimo budovu úřadu u prodejců v ulicích, přičemž částka věnovaná zaměstnanci ČSÚ tímto způsobem není evidována. Všem přispěvatelům děkujeme.

KRÁTCE

V ČSÚ vznikne Rada pro řízení architektury informačních systémů. Jejím úkolem bude koordinace přípravy a realizace projektů v oblasti informačních systémů úřadu. Bude se vyjadřovat k návrhům veřejných zakázek a také se podílet na tvorbě informační koncepce.

V září vyjde společné česko-polské vydání recenzovaného vědeckého časopisu Statistika: Statistics and Economy Journal, jehož vydavatelem je už od roku 1964 ČSÚ. Jedná se o symbolický projev posilování a rozšiřování vědecké spolupráce v oblasti oficiální statistiky mezi zeměmi V4. V roce 2019 bylo vydáno česko-slovenské číslo a na druhou polovinu roku 2023 se plánuje česko-maďarské vydání.

Oficiální doménou ČSÚ se v budoucnu stane statistika.cz. Uživatelé na ní naleznou veškeré oficiální statistiky. Stávající adresa czso.cz zůstane funkční, uživatelé z ní budou pouze přesměrováni. Proces přechodu je momentálně ve fázi přípravy.

České předsednictví se blíží

Od historicky prvního českého předsednictví v Radě EU uběhlo 13,5 roku a opět je řada na nás.

LENKA GEIDT
oddělení evropské integrace

Od 1. července převezme Česká republika již podruhé vedoucí roli v Radě Evropské unie. Během šesti měsíců se bude muset osvědčit jak po reprezentační a politické stránce, tak také po stránce organizační, především při projednávání nejrůznějších právních předpisů. V rámci tohoto procesu bude Česko usilovat o nalezení široké shody mezi členskými státy, prostor pro přímé prosazování národních pozic je pro zemi předsedající Radě EU značně omezený. Očekává se od ní, že bude hrát roli mediátora, který hledá shodu mezi rozdílnými pozicemi ostatních zainteresovaných aktérů.

Předsednická země ale může, díky svému specifickému postavení, plánování a nastavení priorit, ovlivňovat směřování a dokončování legislativních návrhů. V tomto smyslu tak bude Česká republika mít během svého předsednictví do značné míry možnost určovat, jaké legislativní návrhy budou projednávány či jakým tempem a směrem se bude ubírat diskuze.

Do celého procesu se aktivně zapojí rovněž Český statistický úřad, jenž od července do prosince letošního roku bude předsedat Pracovní skupině Rady pro statistiku. Tato skupina je orgánem Rady EU, který projednává legislativní návrhy týkající se statistiky, přičemž úzce spolupracuje s Evropskou komisí a s Evropským parlamentem.

MARCELA ERNEST JINDROVÁ
vedoucí oddělení evropské integrace

PŘÍPRAVY NA PŘEDSEDNICTVÍ

Vzhledem k náročnosti výkonu předsednické funkce se s přípravami začíná relativně brzy. Česká republika

se na své nadcházející předsednictví v Radě EU připravuje již od roku 2018, kdy bylo přijato patřičné usnesení vlády. Podobně i ČSÚ započal s plánováním předsednictví již na přelomu let 2018 a 2019. Přípravy probíhají na několika frontách.

V první řadě se zajišťují relevantní školení pro zaměstnance, kteří se budou na českém předsednictví podílet. Tuto agendu má v ČSÚ na starosti oddělení vzdělávání a FKSP. Zaměstnanci ČSÚ se tak například zúčastnili e-learningového kurzu o základech fungování EU a o národním systému koordinace evropských politik, kurzů komunikačních schopností, negociačních dovedností či zvládání stresu a v neposlední řadě speciálních školení pořádaných Generálním sekretariátem Rady.

Z hlediska personálního bylo také třeba sestavit předsednický tým. Jeho součástí jsou zástupci vedení ČSÚ společně se zástupci odboru legislativy a mezinárodní spolupráce, respektive oddělení evropské integrace. Tento užší předsednický tým je doplněn experty na jednotlivá témata týkající se projednávání návrhů legislativních předpisů. Pro blížící se předsednictví tak v týmu zasednou zástupci sekcí makroekonomických, produkčních a sociálních statistik.

PŘEDSEDNICKÉ CÍLE

Dalším dílem do mozaiky příprav je vytyčení cílů, kterých chce a může daná členská země během svého předsednictví Radě EU dosáhnout. Pro tento účel si předsedající stát formuluje program, stanovuje sektorové priority a sestavuje agendy, které s největší pravděpodobností budou předmětem jednání.

Šest měsíců je ovšem relativně krátká doba, a proto byla od roku 2009 Lisabonskou smlouvou stanovena praxe, aby členské státy vykonávající předsednictví spolupracovaly v rámci tříčlenných skupin (tzv. trio či trojice). Česká republika je v triu společně s Francií,

kteřá předsedá Radě EU v první polovině roku 2022, a se Švédskem, které po nás předsednictví převezme a bude řídit jednání Rady EU do června 2023. Na základě společných priorit vytvořily tyto tři země svůj zastřešující program, z něhož pak vycházejí i předsednické programy národní.

I statistické úřady Francie, Česka a Švédska mají svůj osmnáctiměsíční program. V něm se shodly, že navážou na práci předchozích předsednictví s cílem poskytovat vysoce kvalitní a relevantní evropské statistiky v souladu s nařízením (ES) č. 223/2009 o evropské statistice a že chtějí během svých předsednictví usilovat zejména o prosazování hodnot oficiálních statistik a pokračovat v modernizaci Evropského statistického systému (ESS) s přihlédnutím k výzvám a inovacím souvisejícím s koronavirovou krizí. Dále zdůraznily potřebu plně využívat příležitosti, které nabízejí nové zdroje dat a technologie, a dohlížet na to, aby nová nařízení týkající se evropských dat zohledňovala specifické potřeby oficiálních statistik.

ČESKÝ PŘEDSEDNICKÝ PROGRAM

Zatímco Česká republika usilovně pracuje na programu předsednictví a na svém mottu, jednotlivé rezorty připravují předsednický program ve svých gescích. ČSÚ se ve svém programu zavázal, že bude pokračovat v posilování evropských statistik a ESS tak, aby adekvátně reagovaly na potřeby uživatelů a na výzvy vyplývající z nedávného vývoje. Bude se tak snažit přispět k diskusi o budoucnosti statistiky a o příležitostech, které nabízejí nové technologie a nové metody zpracování dat. Za tímto účelem ČSÚ ve spolupráci s Eurostatem uspořádá tradiční seminář pro předsedy statistických úřadů na téma budoucnosti statistiky (Future Statistics: The New Era of Data Science in Official Statistics). Akce se bude konat 26. a 27. září v Praze.

České předsednictví naváže na pokrok učiněný předchozími předsednickými zeměmi a bude se snažit dokončit návrhy předpisů, které jsou již v pokročilém stadiu legislativního procesu. Hodláme se také chopit nových návrhů legislativních aktů přijatých během našeho předsednictví Evropskou komisí. Projednávat se pravděpodobně budou nařízení o statistice zemědělských vstupů a výstupů (SAIO), novela nařízení o Evropském systému národních a regionálních účtů v EU (ESA2010), rámcové nařízení o evropské statistice obyvatelstva (ESOP) a novela nařízení o evropských environmentálních hospodářských účtech (EEEA).

PŘEDSEDNICKÉ WEBOVÉ STRÁNKY ČSÚ

Díky spolupráci mezi odděleními evropské integrace, oddělení internetu a odborem komunikace vznikly speciální webové stránky zaměřené na předsednictví v Pracovní skupině Rady pro statistiku. Ve druhé polovině roku zde budou publikovány informace o aktivitách během našeho předsednictví, o důležitých termínech plánovaných akcí a jednání i o projednávané legislativě. Můžete se těšit také na novou předsednickou infografiku a zajímavý kvíz. V něm si každý bude moci otestovat své znalosti týkající se předsednictví i vybraných statistik o České republice v mezinárodním srovnání.

TERMÍNY JEDNÁNÍ V RÁMCI PŘEDSEDNICTVÍ

Kromě již zmíněného semináře se budou konat i další akce spojené s předsednictvím. Na pátek 17. června je naplánována předávací schůzka, během níž česká delegace oficiálně převezme předsednictví v Pracovní skupině Rady pro statistiku od francouzských kolegů. Dále čeká ČSÚ celkem šest zasedání Pracovní skupiny Rady pro statistiku. Zatím není jasné, zda se tato jednání budou konat fyzicky v Bruselu, nebo se opět s ohledem na epidemickou situaci využije virtuální spojení. Předsednictví pak symbolicky zakončíme odevzdáním pomyslné předsednické štafety švédské delegaci v pátek 16. prosince v Praze.

UŽITEČNÉ ODKAZY

Oficiální stránky českého předsednictví v Pracovní skupině Rady pro statistiku – <https://eu2022.czso.cz> (budou spuštěny od 1. 7. 2022)

Oficiální stránky CZ PRES – <https://www.eu2022.cz> (budou spuštěny od 1. 7. 2022)

Euroskop o CZ PRES – <https://euroskop.cz/evropska-unie/predsednictvi-2022>

Rada Evropské unie – <https://www.consilium.europa.eu/cs>

KRÁTCE

Podle údajů australského statistického úřadu se v letech 2020–2021 téměř 2,1 mil. Australanů (11 % dospělé populace) stalo cílem osobních podvodů, mezi něž patří např. krádež identity, podvod s platebními kartami či phishingový útok. Většina těch, kteří se setkali s krádeží identity (93 %) či podvodem s kartou (95 %), nahlásila tento incident úřadu. U jiných typů podvodů tuto skutečnost hlásil na úřad jen každý druhý podvedený Australan.

 bit.ly/3wkGPr5

Nový Zéland zaznamenal druhý rok po sobě migrační úbytek. V roce končícím březnem 2022 evidovali statistici předběžný úbytek migrací ve výši 7,3 tis. osob, v roce přechozím 1,7 tis. osob. Ještě o rok dříve však země dosáhla rekordní výše čisté migrace, kdy v roce končícím březnem 2020 se na Nový Zéland přistěhovalo o 91,7 tis. osob více, než se jich ve stejném období vystěhovalo. Omezení související s nemocí covid-19 narušila způsoby i možnosti cestování a migrace a příchod migrantů tak klesl na úroveň zaznamenanou v polovině 80. let. Odchod migrantů se snížil na úroveň z poloviny 90. let.

 bit.ly/3Lnq6Yz

Kanada zažila již několik migračních vln z Ukrajiny

Ačkoliv se může zdát, že Kanada nemá dlouhou tradici v přijímání migrantů z Ukrajiny, opak je pravdou. Stávající kanadsko-ukrajinské komunity budou hrát důležitou roli i v pomoci s usazováním nejnovější ukrajinské migrační vlny.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

První Ukrajinci dorazili ve větším počtu do Kanady v roce 1891. Odhaduje se, že v letech 1891 až 1914 jich přijelo 150 tisíc. Většina přísedších v tomto období se usadila v Manitobě, Saskatchewanu a Albertě, kde mohli získat zemědělskou půdu, někteří se usadili ve městech po celé Kanadě a našli práci v průmyslu. Po první světové válce a zejména poté, co se Ukrajina stala součástí Sovětského svazu, byla Kanada cílem další ukrajinské migrační vlny. Většina uprchlíků z této druhé vlny rozšířila již zavedené ukrajinské komunity. Na konci druhé světové války dorazila do Kanady třetí vlna Ukrajinců a do roku 1952 se jich zde vylodilo přibližně 30 tisíc. Od rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 do roku 2016, kdy se konalo zatím poslední kanadské sčítání lidu, z něhož jsou dostupné výsledky, přišlo do Kanady asi 112 tisíc ukrajinských imigrantů a dalších 14 tisíc jich dorazilo v letech 2017 až 2021. Od začátku letošního roku do poloviny května získalo trvalý pobyt 6 tisíc Ukrajinců, kteří se do Kanady dostali přes pozemní přechod či námořní přístav, a dále pak 22 tisíc těch, kteří využili ke vstupu do země některé z mezinárodních letišť.

Při sčítání lidu v roce 2016 přibližně 1,36 milionu osob, tedy téměř 4 % kanadské populace, uvedlo, že jsou alespoň zčásti ukrajinského původu, přičemž pětina (20 %) z těchto 4 % deklarovalo Ukrajinu jako jediné místo svých etnických kořenů. Ještě jeden etnický původ kromě Ukrajiny uvedlo 29 % kanadských Ukrajinců a 51 % udalo dva nebo více

jiných etnických původů. Mezi Ukrajinci, kteří se přihlásili k více etnickým kořenům, byla nejčastější kombinace s původem britským či polským, případně německým. Lidé uvádějící Ukrajinu jako svůj jediný etnický původ měli vyšší pravděpodobnost, že budou mít ukrajinštinu jako svůj mateřský jazyk (27 %) ve srovnání s těmi, kteří hlásili multietnický původ (2 %). Ale jen pouhá 2 % Kanadanů-Ukrajinců mluvila doma nejčastěji ukrajinsky.

Nejvíce Kanadanů hlásících se v určité míře k ukrajinskému původu žilo v roce 2016 v Ontariu (28 %), Albertě (27 %) nebo Britské Kolumbii (17 %). Kanadané s ukrajinskou rodinnou historií mají mladší věkovou strukturu než kanadská populace jako celek. Z hlediska složení domácností je mezi nimi mírně nižší zastoupení vícegeneračních domácností, ale ve srovnání s celkovou populací je mezi nimi vyšší podíl párů s dětmi.

Ukrajínští Kanadané mají v průměru vyšší úroveň vzdělání a míru zaměstnanosti než celková populace Kanady a častěji pracují na pozicích s vyššími nároky na profesní dovednosti (nejčastěji v odvětví těžba ropy a plynu). Kanadsko-ukrajínští muži mají střední příjem 47,9 tis. amerických dolarů ročně, což je o 7,5 tis. více než muži celkem bez ohledu na etnické kořeny. Podobně kanadsko-ukrajinské pracovnice mají střední příjem 31,9 tis. dolarů ve srovnání s 28,9 tis. dolarů v celkové ženské populaci.

 bit.ly/39yIUHZ

Albánské věznice plní hlavně muži

V loňském roce se v Albánii zvýšil počet trestných činů souvisejících s drogami ve srovnání s rokem 2020 o 46,7%, u podvodů a krádeží v souvislosti se zneužitím pravomoci úřední osoby pak došlo k nárůstu o 45,8%.

Albánské statistiky uvádějí za rok 2021 více než 35 tisíc trestných činů. To oproti roku 2020 představovalo nárůst o 7,5%. Na 10 tisíc obyvatel tak v roce 2021 připadalo 125,1 trestného činu, zatímco v předchozím roce to bylo 115,4.

Přestože celkový počet trestných činů meziročně vzrostl, bylo v roce 2021 evidováno o 4,0% méně pachatelů než v roce

2020. Více osob tak bylo usvědčeno ze spáchání několika trestných činů. Muži představovali 94% z celkového počtu pachatelů, ale mezi oběťmi trestných činů bylo 28% žen.

Ke konci roku 2021 evidovali v albánských věznicích 4 956 vězňů, na 10 tisíc obyvatel jich tedy vycházelo 18. V poměru k počtu obyvatel dané věkové skupiny pobývá ve vězení nejvíce osob ve věku 21–29 let. Je to 42 vězňů na 10 tisíc osob dané věkové skupiny. Mezi 60letými a staršími byli ve vězení méně než tři lidé z 10 tisíc.

 bit.ly/3woEefW

Covid-19 a naděje dožití

Očekávaná délka života při narození se v posledních deseti letech v EU prodlužuje. Průměrná délka života od 60. let 20. století rostla v průměru o více než dva roky v každém dekádě.

Nejnovější dostupné údaje však naznačují, že v několika členských státech EU se nárůst očekávané délky života zastavil nebo dokonce došlo k jejímu poklesu. V některých členských státech EU se očekávaná délka života již vrátila k úrovním před pandemií nemoci covid-19, zatímco jiné státy (většinou ve východní Evropě) postihly dopady pandemie později, a proto se pokles úmrtnosti ještě neprojevil v datech.

Podle předběžných údajů se pandemie covidu-19, která začala v roce 2020, negativně projevila tím, že se v roce 2021 snížila střední délka života při narození v téměř polovině členských států EU. Největší poklesy byly odhadovány na Slovensku a v Bulharsku (-2,2 roku ve srovnání s rokem 2020), následuje Lotyšsko (-2,1) a Estonsko (-2,0).

Ve srovnání s předpandemickým rokem 2019 je celkový dopad na očekávanou délku života stále negativní ve všech členských státech EU kromě Lucemburska (+0,1), Malty a Švédska (stejná úroveň v letech 2019 a 2021). V některých případech se očekávaná délka života v roce 2021 dále zhoršila, což vedlo k odhadované celkové ztrátě více než 2 roky. Největší pokles ve srovnání s rokem 2019 zaznamenalo Bulharsko (-3,7), Slovensko (-3,0) a Rumunsko (-2,7).

Genderové rozdíly ve výdělcích v Estonsku

V Estonsku byly v roce 2021 hrubé hodinové výdělky zaměstnankyň o 14,9% nižší než výdělky mužů. Rozdíl v odměňování žen a mužů se ale meziročně snížil o 0,7 procentního bodu.

V roce 2021 činil hrubý hodinový výdělek zaměstnankyň 8,48 eura a hrubý hodinový výdělek zaměstnanců 9,97 eura. Největší rozdíl byl zaznamenán v peněžnictví a pojištnictví (25,7%), dále ve velkoobchodě a maloobchodě (24,2%), ve zdravotnictví a v sociální péči (23,8%) a také v odvětví informačních a komunikačních služeb (23,5%).

Stejně jako v roce 2020 byly doprava a skladování jedinou ekonomickou činností, kde ženy vydělávaly více než muži – rozdíl v odměňování byl 5,2% ve prospěch žen. V ubytovacích a stravovacích službách sice muži vydělávali o něco více než ženy, ale rozdíl byl relativně malý – 5,8%.

Od roku 2013 se rozdíl v odměňování žen a mužů v Estonsku snížil o téměř 10 procentních bodů.

Rozdíl v odměňování mužů a žen se vypočítá jako rozdíl mezi průměrným hrubým hodinovým výdělkem zaměstnanců a zaměstnankyň dělený průměrným hrubým hodinovým výdělkem zaměstnanců mužů a vyjadřuje se v procentech. Je však třeba upozornit, že statistický úřad Estonska a Eurostat používají různé metodiky pro výpočet rozdílu v odměňování mužů a žen. Údaj zveřejněný Eurostatem nezohledňuje ukazatele podniků a institucí s méně než 10 zaměstnanci a nezahrnuje rovněž výdělky zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a rybářství a ve veřejné správě a obraně.

Estonské statistiky jsou založeny na dotazníkovém šetření mzdových rozdílů a nezahrnují nepravidelné prémie.

 bit.ly/3w0I2EW

Doprava v roce 2021 ožila

Tržby v dopravě a skladování v roce 2021 vzrostly v celé EU meziročně o více než desetinu. Růst zaznamenaly všechny státy EU, za něž byla k dispozici data.

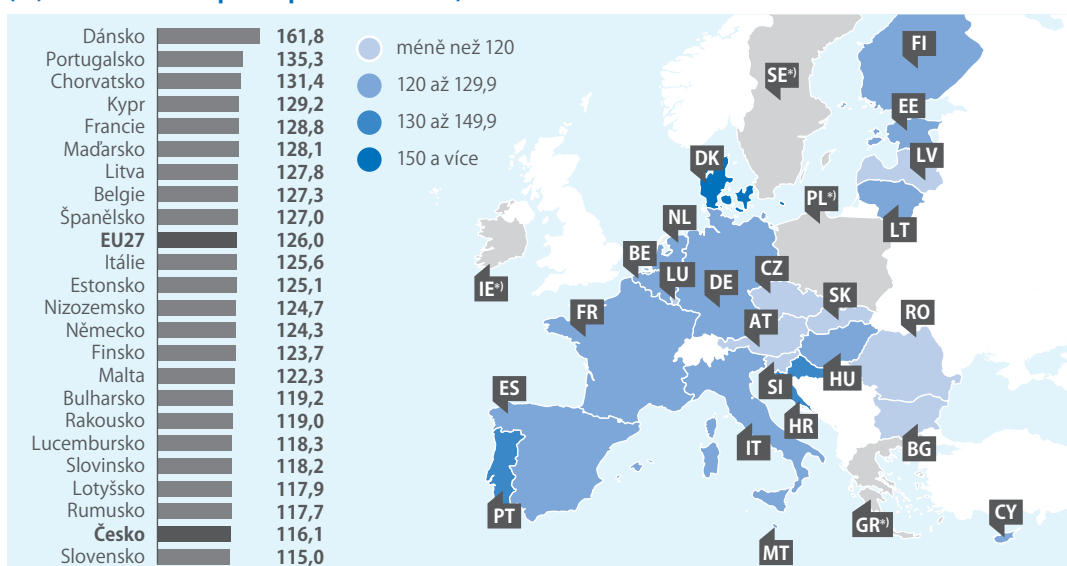

**IVA
KADEŘÁBKOVÁ**
oddělení statistiky
obchodu, dopravy
a informačních
činností

Za celý rok 2021 vzrostly neočištěné tržby v dopravě a skladování v Česku meziročně v běžných cenách o 13,8 %. Po přepočtu na stálé ceny se tržby zvýšily o 13,0 %. Nejvýrazněji meziročně vzrostly tržby ve stálých cenách v letecké dopravě (o 42,6 %), která byla v obou srovnávaných letech ovlivněna opatřeními proti

šíření koronaviru. I přesto však v roce 2021 nedosáhly ani poloviny tržeb z předcovidového roku 2019. Dvouciferným tempem rostly tržby za skladování a vedlejší činnosti v dopravě (o 21,4 %) a za poštovní a kurýrní činnosti (o 11,4 %). Celkový růst byl ovlivněn zvýšením tržeb objemově nejvýznamnější pozemní a potrubní

MEZIROČNÍ INDEX DOPRAVNÍCH TRŽEB VE 4. ČTVRTLETÍ 2021 (%, očištěno o vliv počtu pracovních dní)

* Za státy Řecko, Irsko, Polsko, Švédsko data nejsou k dispozici. Zdroj: Eurostat

DUBEN 2022

-3,8%

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v dubnu 2022 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 3,8 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziročně nižší o 0,8 %.

+6,2%

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně zvýšily o 6,2 %. K růstu přispěl nejvíce prodej nepotravinářského zboží, především oděvů a obuvi.

+4,0%

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v dubnu reálně meziročně vzrostla o 4,0 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziročně nižší o 1,9 %.

+13,8%

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů v dubnu meziročně vzrostly o 13,8 %. Meziroční růst tržeb vykázala všechna odvětví služeb.

+1 347,8%

CESTOVNÍ RUCH

Návštěvnost v hotelích se v dubnu meziročně zvýšila o 1 347,8 % příjezdů, počet přenocování byl téměř dvanáctinásobný

dopravy o 6,0%, a to díky růstu tržeb silniční dopravy (o 6,4%) a železniční dopravy (o 3,3%). Vyšší tržby vykazala i vodní doprava (o 2,1%).

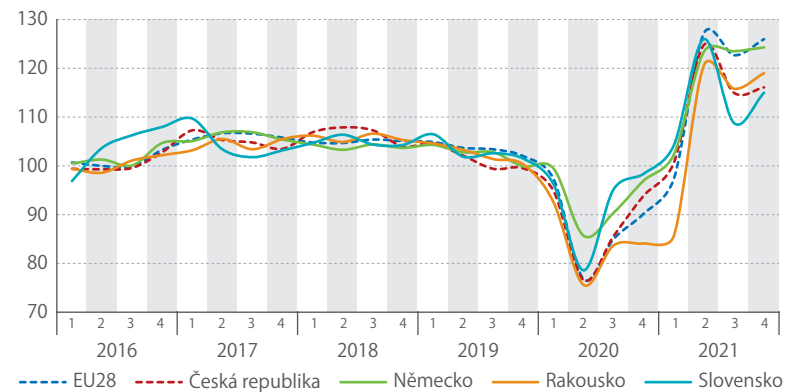
VÝVOJ TRŽEB V POSLEDNÍM ČTVRTLETÍ

Ve čtvrtém čtvrtletí 2021 neočištěné tržby v sekci doprava a skladování meziročně vzrostly o 16,2%. Nejvyšší skok zaznamenaly tržby v letecké dopravě, které se oproti předchozímu roku skoro zdvojnásobily (o 97,6%), čímž se dostaly přibližně na poloviční hodnotu z roku 2019. Dvouciferný růst tržeb zaznamenalo i skladování a vedlejší činnosti v dopravě (o 30,2%), kam patří např. spediční služby, služby letišť a řízení letového provozu, služby parkovišť, přístavů, železničních stanic a autobusových terminálů či manipulace s nákladem. Pozemní a potrubní doprava vykazovala vyšší tržby o 6,8%, a to vlivem růstu tržeb v silniční dopravě (o 6,3%) a v železniční dopravě (o 10,0%). Vzrostly také tržby vodní dopravy (o 4,8%). Po dvouciferných růstech v předchozích letech (ve 4. čtvrtletí 2020 růst o 20,5%, ve 4. čtvrtletí 2019 růst o 21,8%) tržby poštovních a kurýrních činností loni stagnovaly (pokles o 0,1%).

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

Pro účely mezinárodního porovnání tržeb v oblasti dopravy Eurostat publikuje pouze data v běžných cenách, která jsou pro lepší srovnatelnost očištěna o kalendářní vlivy (tj. o nestejný počet pracovních dní). V Evropské unii při meziročním srovnání takto upravených nominálních tržeb ve čtvrtém čtvrtletí roku 2021 podniky zabývající se dopravou a skladováním vykazovaly růst tržeb o 26,0%. Růst tržeb byl zaznamenán ve všech členských zemích, v Česku o 16,1%. Podobného zvýšení tržeb jako Česká republika dosáhly Slovensko (o 15,0%), Rumunsko (o 17,7%), Lotyšsko (o 17,9%), Slovinsko (o 18,2%) a Lucembursko (o 18,3%). Sousední státy s výjimkou již zmíněného

MEZIROČNÍ INDEX TRŽEB V DOPRAVĚ V LETECH 2016–2021 (%, v běž. cenách, očištěno o vliv počtu pracovních dní)

Zdroj: Eurostat

Slovenska vykazovaly vyšší růst tržeb než Česko – v Rakousku vzrostly o 19,0% a v Německu o 24,3%. Nejvyšší růst tržeb byl evidován v Dánsku (o 61,8%), v Portugalsku (o 35,3%) a v Chorvatsku (o 31,4%).

Pokles tržeb v dopravě v EU27 byl loni zaznamenán pouze v prvním čtvrtletí, kdy se tržby snížily o 2,7%. Naopak v ostatních čtvrtletích roku 2021 byl vykazán dvouciferný růst tržeb: ve druhém čtvrtletí o 27,2%, ve třetím čtvrtletí o 22,7% a ve čtvrtém čtvrtletí o 26,0%. Po poklesu tržeb za celý rok 2020 o 12,7% vykazovala EU27 v roce 2021 celkový růst tržeb o 17,9%. Tržby v oblasti dopravy se zvýšily ve všech členských státech, nejvíce vzrostly v Dánsku (o 32,8%), v Chorvatsku (o 28,9%), v Litvě (o 27,2%) a ve Francii (o 21,3%). V České republice se tržby za dopravu a skladování zvýšily o 13,7%, podobně na Slovensku o 13,1%. Z našich sousedů se více dařilo jen Německu, kde byl zaznamenán růst tržeb o 18,3%. Nejméně vzrostly tržby ve Finsku (o 8,8%), v Rakousku (o 9,0%) a na Kypru (o 9,8%).

KVĚTEN 2022

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Souhrnný indikátor důvěry vzrostl na 101,8 bodu, indikátor důvěry podnikatelů se zvýšil o 3,2 bodu, ale indikátor důvěry spotřebitelů o 5,5 bodu poklesl.

+1,8
bodu

+7,2
bodu

PRŮMYSL

Důvěra podnikatelů v průmyslu se meziměsíčně zvýšila na hodnotu 106,7 bodu. V meziročním srovnání je důvěra v průmyslu nižší.

-4,9
bodu

STAVEBNICTVÍ

V odvětví stavebnictví důvěra meziměsíčně poklesla na hodnotu 118,6 bodu, meziročně je však důvěra podnikatelů ve stavebnictví vyšší.

+2,5
bodu

OBCHOD

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu meziměsíčně vzrostla a dosáhla hodnoty 103,3 bodu. Meziročně je důvěra v obchodu také vyšší.

0,0
bodu

SLUŽBY

Důvěra podnikatelů ve vybraných odvětvích služeb se meziměsíčně nezměnila a zůstala na dubnové hodnotě 106,7 bodu. Ve srovnání s květnem loňského roku důvěra vzrostla.

-5,5
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se propadla na hodnotu 75,8 bodu, což je druhá nejnižší hodnota od počátku sledování. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů rovněž nižší.

Praha turistická

Hlavní město České republiky je magnetem zejména pro zahraniční návštěvníky. Ti domácí ji „zachraňovali“ v době covidové pandemie.

MARTINA KUŘITKOVÁ
oddělení
informačních
služeb

Rozmezí let 2012 až 2019 představovalo pro hlavní město Prahu období obrovského rozmachu příjezdového cestovního ruchu. Každým rokem docházelo k přepsání rekordů v počtu hostů i v počtu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních. Tento trend přerušila pandemie covidu-19.

Zatímco v roce 2012 přenocovalo v Praze 5,7 milionu turistů, kteří ve zdejších hromadných ubytovacích zařízeních využili dohromady 14,4 milionu noclehů, v roce 2019 už to bylo rekordních 8 milionů turistů a 18,5 milionu přenocování. V souvislosti s pandemií covidu-19 v roce 2020 ovšem došlo k hlubokému propadu v návštěvnosti Prahy. Meziročně ubylo takřka 5,9 milionu hostů (72,9%) a 13,6 milionu přenocování (73,5%). Během roku 2021 v souvislosti s uvolňováním překážek při překračování hranic nastalo postupné mírné oživení mezinárodní turistiky a počet návštěvníků české metropole se meziročně navýšil o 7,9% na zhruba 2,3 milionu. Počet přenocování vzrostl o 7,2% na 5,3 milionu. Oproti roku 2019 je to ale o 70,7% hostů a 71,6% přenocování méně.

Po celé období 2012–21 si Praha udržela titul nejnavštěvovanějšího kraje České republiky. V počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení se podíl Prahy na celkovém počtu hostů v České republice pohyboval v rozmezí 36,6% až 39,1% v letech 2012–19 a 20,1% až 20,7% v období 2020–21. Na celkovém počtu přenocování se v letech 2012–19 Praha podílela 32,4% až 33,9%, v roce 2020 pak 15,6% a o rok později 16,5%.

NEJVÍCE HOSTŮ JE Z NĚMECKA

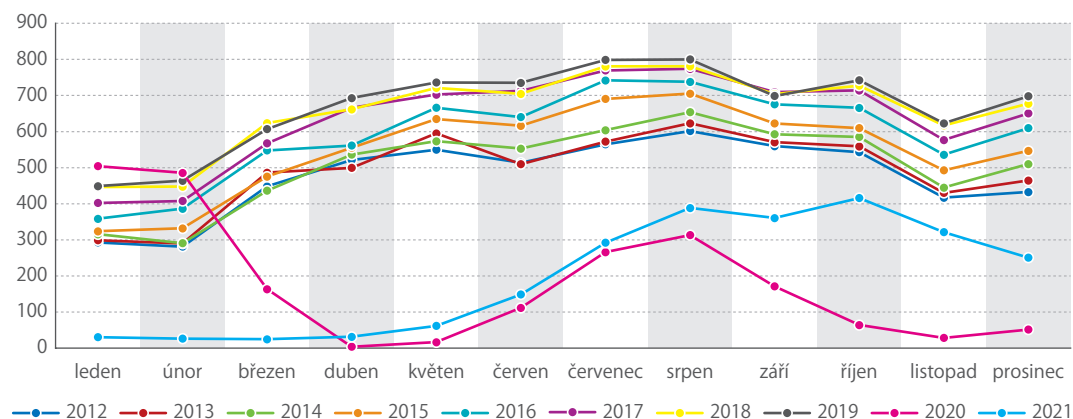
Praha patří i v evropském kontextu k městům nadprůměrně zaměřeným na zahraniční klientelu.

V období 2012–19 se zde každoročně ubytovávalo v průměru více než 64% zahraničních hostů hromadných ubytovacích zařízení ČR a i v letech 2020–21 to byla nadpoloviční většina. Z celorepublikového počtu přenocování nerezidentů připadalo na Prahu každý rok více než 60%.

Praha je ale oblíbenou turistickou destinací i z hlediska hostů z tuzemska. Ze všech, kteří využili nějaké hromadné ubytovací zařízení v Česku, jich do Prahy téměř každý rok ve sledovaném období zavítalo více než 10%. Nemalé množství rezidentů navíc nocuje

CELKOVÁ NÁVŠTĚVNOST PRAHY PODLE MĚSÍCŮ (tis.)

Zdroj: ČSÚ

u příbuzných a známých nebo přijíždí do české metropole pouze na jeden den.

V rámci celkové návštěvnosti Prahy tvořili zahraniční hosté v období 2012–19 vždy více než 84 %, v období pandemie covidu-19 se sice poměr mezi tuzemskými a zahraničními návštěvníky výrazně proměnil, přesto nerezidentů Praha v roce 2020 přivítala 66,6 % a v roce 2021 takřka 60 %.

Stěžejní pozici mezi zahraničními návštěvníky Prahy zaujímají ti z evropských zemí, i když jejich dominance postupně ztrácí na síle. V letech 2000–2011 jejich podíl zpravidla překračoval 80 %, ale od roku 2012 se v evidenci hromadných ubytovacích zařízení začali více prosazovat i hosté z Asie. Podíl evropských zemí na celkové návštěvnosti ze zahraničí poklesl ze 76,3 % v roce 2012 na 68,2 % v roce 2019, a to i přesto, že Evropanů mezi návštěvníky Prahy po celé období přibývalo. Jelikož však počet hostů z Asie rostl výraznějším tempem, zvýšil se i jejich podíl na celkové návštěvnosti ze zahraničí z 10,7 % v roce 2012 na 18,6 % v roce 2019.

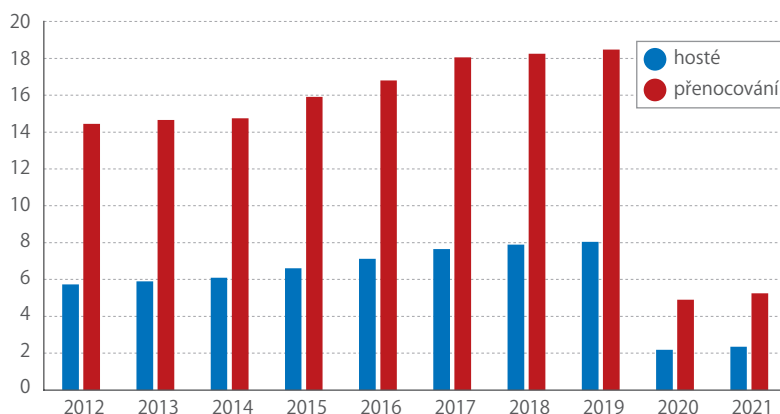
Mezi země, z nichž do Prahy dlouhodobě přijíždělo větší množství turistů, patřily stabilně zejména Německo, Rusko, USA, Velká Británie, Itálie, Francie, Polsko, Slovensko, Španělsko a Izrael. V období 2012–19 se k nim přidaly ještě Čína a Jižní Korea.

Nejsilnější a velmi stabilní zdrojový trh představuje pro Prahu Německo. Tato země si po celé desetiletí 2012–21 udržela s velkým náskokem první místo v počtu hostů a kromě let 2012–14, kdy do Prahy zavítalo extrémní množství turistů z Ruska, i v počtu přenocování.

U příjezdů z Ruska jsou patrné velké výkyvy. Po strmém nárůstu návštěvnosti na počátku hodnoceného období přinesla léta 2014–16 v důsledku rusko-ukrajinské krize a propadu kurzu rublu citelný pokles počtu ruských hostů. Pozitivní vývoj v návštěvnosti nastal v roce 2017 a vydržel do nástupu pandemie covidu-19. V roce 2021 se Rusko propadlo až do třetí desítky z hlediska počtu hostů i počtu přenocování.

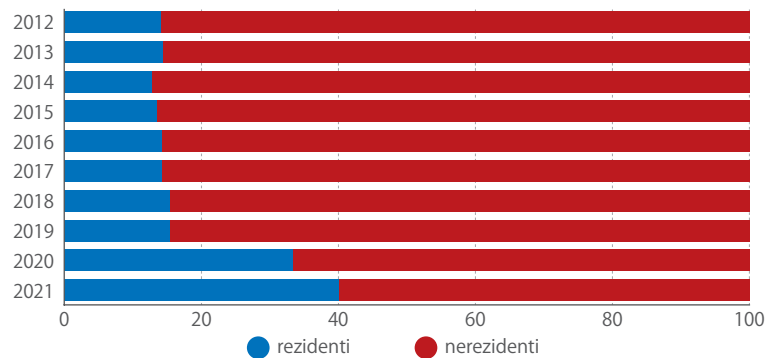
Asijské země představovaly až do nástupu pandemie výrazně se rozvíjející trhy, které v letech 2014–16

POČTY HOSTŮ A PŘENOCO VÁNÍ V PRAZE (mil.)

Zdroj: ČSÚ

PODÍL REZIDENTŮ A NEREZIDENTŮ NA CELKOVÉM POČTU HOSTŮ V HL. M. PRAZE (%)

Zdroj: ČSÚ

alespoň částečně kompenzovaly úbytky hostů z Ruska a z Ukrajiny. Nemohly je však nahradit v počtu přenocování vzhledem k obecně krátké době pobytu Asijsců (s výjimkou Izraelců). Výrazný podíl na celkové návštěvnosti Prahy z Asie měli v letech 2014–18 Korejci a Číňané. Pohyboval se v rozmezí 41 % až 50 %, ale protože tito turisté často při jedné cestě do Evropy navštíví více zemí, věnovali Praze v průměru jen 2,7, resp. 2,8 dne.

CIZINCI UPŘEDNOSTŇUJÍ DRUHOU PŮLKU LÉTA

Praha je městem, které nevytváří výraznou sezónnost, jezdí se sem v průběhu celého roku, přesto ne zcela rovnoměrně. Vzhledem k silné orientaci Prahy na turisty ze zahraničí je celková sezónnost určována právě jejich preferencemi. Většina cizinců (výjimkou jsou např. Rusové) upřednostňuje pro cestu do Prahy letní měsíce srpen a červenec, proto se z dlouhodobého pohledu nejvíce návštěv odehrává ve třetím čtvrtletí. Z hodnocení se vymykají nestandardní roky 2020 a 2021 zasažené pandemií covidu-19, kdy návštěvnost závisela na momentálně platných protiepidemických opatřeních.

Nejvyšší měsíční návštěvnost za sledovaných 10 let připadla na srpen 2019, kdy do Prahy zavítalo více než 800 tisíc turistů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních.

Pro turisty z Česka byla v období 2012–19 Praha nejatraktivnější v posledním kvartále, nejsilnějším měsícem byl zpravidla listopad. Ve shodě se zahraničními návštěvníky si rezidenti pro cestu do Prahy řídčeji vybírali leden a únor, ale na rozdíl od cizinců neměli příliš v oblibě ani měsíce červenec a srpen. V atypických letech 2020–21, kdy se Češi mnohem více zdržovali na domácím území, ovšem Prahu „vzali na milost“ i v letních měsících. V srpnu 2021 se ubytovalo v pražských hromadných ubytovacích zařízeních více než 149 tisíc návštěvníků z ostatních krajů České republiky, což je nejvyšší měsíční hodnota v desetileté historii. Rekordní ze strany rezidentů byla i celková návštěvnost Prahy od července až do října 2021.

Domácnosti se snaží zajistit proti inflaci

Dynamika vkladů domácností po prudkém pandemickém růstu výrazně zpomalila. Značně ale narostl zájem o termínované vklady.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

Pandemie výrazně narušila obvyklé hospodaření domácností. Omezení maloobchodu a služeb vedlo k silné akumulaci hotovosti na účtech domácností. To se v systému národních účtů, které sestavuje ČSÚ, projevilo nárůstem hrubých úspor. Míra úspor, tedy podíl úspor na disponibilním důchodu domácností, dosáhla rekordní výše. Alternativní pohled na tuto situaci poskytují údaje České národní banky, která shromažďuje data bankovních institucí působících v Česku.

Dynamika vkladů domácností je do značné míry ovlivněna ekonomickým cyklem, který je těsně spjat s vývojem příjmů domácností. V době ekonomické expanze silně rostly také vklady (například mezi lety 2006–2008 a dále 2017–2019). Naopak v recesi, jako byla ta mezi lety 2012–2013, jejich dynamika oslabuje s tím, jak se ochlazují příjmy domácností.

Zajímavý byl vývoj v roce 2009, kdy se česká ekonomika hluboce propadla a domácnosti v obavách prudce omezily své výdaje. V té době podle údajů ČSÚ výrazně vzrostla jejich míra úspor a objem vkladů v bankách zachycený v datech ČNB rostl s ní. Situace v letech 2020 a 2021 se v některých aspektech podobá právě roku 2009. Ačkoli během vrcholů pandemie měly domácnosti krom jiného jistě obavy z dalšího ekonomického vývoje, hlavním důvodem propadu jejich spotřeby bylo uzavření prodejen a provozoven velké části obchodů a téměř veškerých služeb.

SKOKOVÝ NÁRŮST VKLADŮ

Mluvíme-li o vkladech domácností, myslíme tím celý sektor, který kromě obyvatelstva zahrnuje i drobné živnostníky. Podíl vkladů živnostníků na celkových

vkladech domácností na počátku roku 2020 činil 5,7 % a za poslední dva roky se od této hodnoty výrazněji neodchýlil. Lze tedy říct, že dynamika vkladů obyvatelstva a živnostníků se v tomto období příliš nelišila.

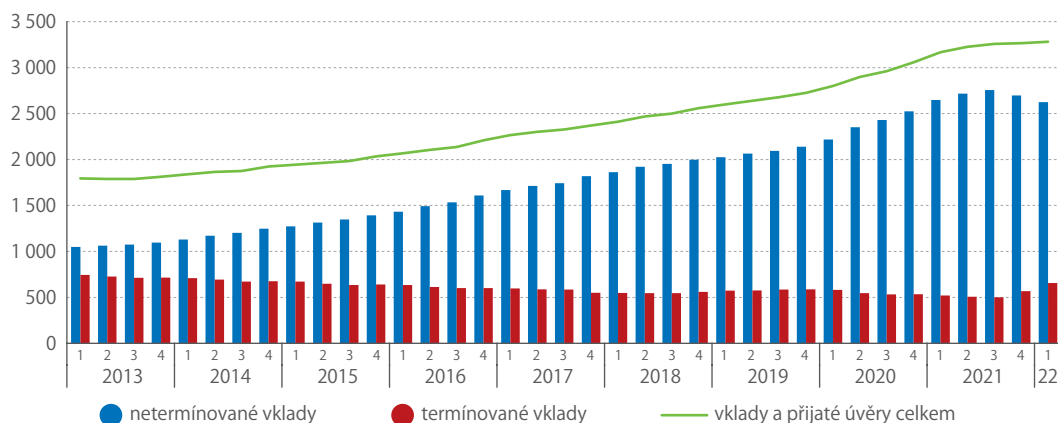
Meziroční růst objemu vkladů domácností se v letech 2018–2019 pohyboval mezi 6 % až 8 %. Podobně se vklady vyvíjely také na počátku roku 2020. K prudkému nárůstu meziročního tempa růstu vkladů na 9 % došlo v dubnu 2020 a v dalších měsících dynamika dál posilovala. Od září 2020 až do září 2021 neklesl meziroční přírůstek vkladů pod 10 %. Vrcholu dosáhla dynamika v únoru 2021, kdy meziroční přírůstek vystoupal až na 13,4 %, což ale můžeme zčásti přičíst nízké srovnávací základně. Meziroční tempo se však drželo na vysokých úrovních i v měsících, které už srovnáváme s jarem a létem 2020, kdy vklady prudce rostly. Pod 11 % se přírůstek dostal až v srpnu 2021.

V meziměsíčním srovnání se v dubnu 2020 vklady skokově zvýšily o 2 %, následně se růst zvolnil, ale zůstal blízko 1 %. V průběhu podzimního a zimního lockdownu tempo opět zrychlilo a mezi prosincem 2020 až dubnem 2021 se přírůstky pohybovaly okolo 1,5 %. Výrazné zpomalení meziměsíčních nárůstů nastalo od května 2021, kdy se plně otevřely obchody a služby.

ZA COVIDU HLAVNĚ NETERMÍNOVANÉ VKLADY

V absolutních číslech celkový objem vkladů domácností v popsaném období vzrostl o 488,4 mld. Kč z 2 769,1 mld. Kč v únoru 2020 až na 3 257,6 mld. Kč v září 2021.

OBJEM VKLADŮ DOMÁCNOSTÍ (mld. Kč, stav ke konci období)

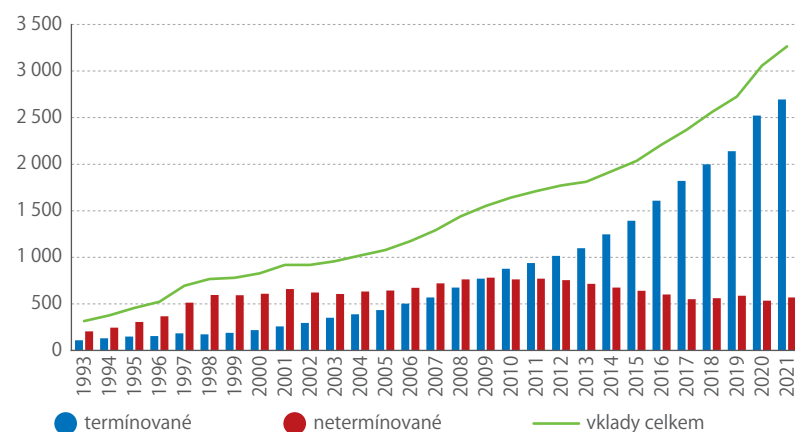

Zdroj: ČSÚ

Nárůst vkladů v období od jara 2020 až do loňského října byl zcela tažen netermínovanými vklady. Jde o vklady na běžných účtech nebo jiných účtech, kde může klient s uloženými prostředky disponovat okamžitě bez omezení (například některé spořicí účty). V rámci kategorizace peněžní zásoby jsou tyto vklady označovány také jako jednodenní. Ty v českém prostředí od roku 2010 tvoří většinu z celkových vkladů a před příchodem pandemie se jejich podíl pohyboval okolo 78 %. Netermínované vklady se zvyšovaly dvojcifernými tempy od dubna 2020 do října 2021. Mezi zářím 2020 a červencem 2021 neklesl jejich meziroční přírůstek pod 15 %. V únoru 2020 jejich hodnota dosahovala celkem 2 178,2 mld. Kč a do konce září 2021 narostly o 577,7 mld. Kč až na 2 752,3 mld. Kč.

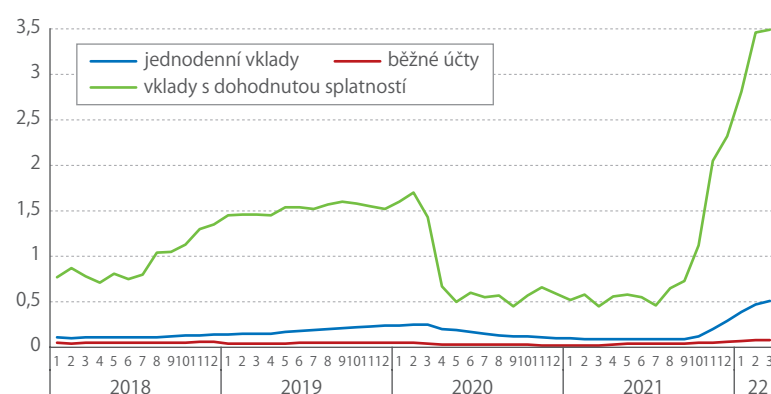
Objem termínovaných vkladů naopak začal v květnu 2020 meziročně klesat a propadal se až do října 2021. Zatímco v únoru 2020 termínované vklady v českých bankách dosahovaly 590,9 mld. Kč, v únoru 2021 to bylo 525,6 mld. Kč a ke konci září 2021 už jen 501,6 mld. Kč. Celkem se tedy snížily o 89,3 mld. Kč. Odliv prostředků z termínovaných vkladů zřejmě dále podpořil výše popsané navýšení množství peněz ve formě jednodenních vkladů. Současně s probíhajícím pozastavením činnosti významné části ekonomiky se totiž ČNB rozhodla k výraznému snížení měnověpolitických sazeb a z únorových 2,25 % klesla dvoutýdenní repo sazba až na 0,25 % v květnu. Běžné účty byly již před rokem 2020 úročeny prakticky nulou, takže změny se jich nedotkly, v případě termínovaných vkladů ovšem došlo k rychlému snížení sazeb. Zatímco v únoru 2020 byla průměrná úroková sazba vkladů s dohodnutou splatností 1,70 %, v dubnu to bylo 0,67 %. V takovém případě pro domácnosti mohla převážit nevýhoda nemožnosti okamžitě disponovat s vloženými prostředky. Úročení termínovaných vkladů se začalo zvedat až na podzim 2021 spolu se zpříšňováním měnové politiky. Dvoutýdenní repo sazba byla od června 2021 postupně navyšována a v říjnu skokově vzrostla o 0,75 p. b. na 1,50 %.

DLOUHODOBÝ VÝVOJ OBJEMU VKLADŮ DOMÁCNOSTÍ (mld. Kč, stav ke konci období)

Zdroj: ČSÚ

PRŮMĚRNÉ ÚROKOVÉ SAZBY VYBRANÝCH TYPŮ VKLADŮ (% , stav ke konci období)

Zdroj: ČSÚ

OBRAT NA KONCI ROKU 2021

Od podzimu roku 2021 je ve vývoji struktury vkladů patrný obrat. Rychle posilující inflace totiž uspišila navýšení měnověpolitických sazeb. Do konce roku 2021 byla dvoutýdenní repo sazba zvýšena na 3,75 % a její růst pokračoval i letos, např. krátce před uzávěrkou tohoto textu, 5. května, byla zvýšena na 5,75 %. Výsledkem byl opětovný nárůst úročení termínovaných vkladů. Ze zářijových 0,73 % stouplo průměrné úročení na 2,32 % ke konci prosince a dále až na 3,49 % v březnu 2022. Následně došlo i k přílivu prostředků. Zvýšený zájem o termínované vklady posiluje rovněž zmíněná inflace – na nízkouročených jednodenních vkladech ztrácejí peníze rychle hodnotu a termínované vklady představují alespoň částečnou možnost zachování kupní síly. Od výše zmíněného zářijového minima 501,6 mld. Kč stoupl objem termínovaných vkladů o 155,6 mld. Kč až na 657,3 mld. Kč ke konci března.

Objem netermínovaných vkladů naopak od zářijového maxima 2 755,9 mld. Kč klesl o 131,9 mld. Kč až na 2 624,1 mld. Kč ke konci března 2022. Srovnání s termínovanými vklady ukazuje, že pohyby se do značné míry překrývají, takže je pravděpodobné, že domácnosti část svých uložených prostředků převedly na jinou formu účtu. Zároveň je ale při pohledu na celou časovou řadu od roku 1993 vidět, že popsaný pokles objemu netermínovaných vkladů nemá obdobu. Až na drobné výjimky, kdy vklady jednorázově meziměsíčně klesly (především v 90. letech), se totiž tyto vklady od roku 1993 zvyšovaly. Takto systematický propad se nikdy v minulosti neobjevil.

Celkový objem vkladů domácností od října 2022 dál meziročně rostl, ale přírůstky se postupně výrazně zpomalovaly z 10 % v září 2021 na 3,6 % letos v březnu. Od října do prosince vklady meziměsíčně stagnovaly a oživení jejich růstu na začátku letošního roku bylo následováno březnovým poklesem o 0,8 %, který byl první od května 2016 a největší od října 2011. Celkem se od září 2021 do letošního března objem vkladů domácností navýšil o 23,8 mld. Kč. Pro srovnání – přírůstek za stejné období od září 2020 do března 2021 činil 206,7 mld. Kč.

Nemusíme už nic dohánět

S ředitelem odboru legislativy a mezinárodní spolupráce ČSÚ Davidem Elischerem jsme hovořili o zapojení našeho úřadu do evropského statistického systému, ale také o tom, jak vzniká legislativa týkající se statistiky v Česku.

Foto: Tereza Koutecká

Co všechno má váš odbor na starosti?

Odbor legislativy a mezinárodní spolupráce pod sebou zastřešuje tři relativně samostatná oddělení. Legislativní oddělení odpovídá kromě jiného za připomínkování zákonů a jiných právních předpisů, které procházejí mezirezortním připomínkovým řízením a pro které je ČSÚ připomínkovým místem. Sledujeme ovšem i přípravu zákonů, u nichž nejsme jako připomínkové místo uvedeni, ale jejich obsah se nějakým způsobem dotýká státní statistické služby nebo činnosti našeho úřadu.

Oddělení plánování mezinárodní spolupráce organizačně zajišťuje přijímání zahraničních návštěv nebo zahraniční pracovní cesty našich zaměstnanců. Připravuje také smlouvy se zahraničními statistickými úřady v případech, kdy jim naši odborníci poskytují své know-how v rámci technické asistence. Vedle toho má toto oddělení na starosti i agendu překladů do angličtiny. Pokud někdo potřebuje přeložit nějaký dokument nebo zprávu, obrátí se na naši překladatelku.

A třetí oddělení – oddělení evropské integrace – má na starosti veškerou agendu, jež souvisí

**PAVEL
ČERNÝ**

oddělení
marketingu a PR

byli upozorněni na ty, u nichž jsme označeni jako připomínkové místo, nebo na ty, které se nějak dotýkají činnosti ČSÚ. Všechny tyto předpisy u nás vyhodnotíme, zda jsou relevantní a skutečně se nás týkají, a pak je rozešleme příslušným útvarům, které by se k nim měly vyjádřit. Od nich shromáždíme připomínky, které utřídíme, sjednotíme, doplníme o připomínky legislativně-technického charakteru a vložíme do eKLEPU.

Co se dál s těmito připomínkami děje?

Připomínky, které můžeme vznášet vůči právním předpisům, dělíme na zásadní a doporučující. Pro účely jejich vypořádání vytvoří předkladatel zákona tabulku, v níž je přehledně uvedeno, kdo připomínky podal a jak s nimi bylo naloženo. Mohou být akceptovány a jejich znění se pak v plném rozsahu převede do připravovaného zákona, mohou být akceptovány jenom z části, nebo vypořádány vysvětlením, ale také neakceptovány.

Následně probíhá další kolo jednání, ke kterému předkladatel pozve autory nevypořádaných připomínek. Během něho se dohadujeme, posloucháme argumenty dalších stran, a buď se podaří naše připomínky aspoň v nějaké míře zohlednit, nebo se musíme smířit s tím, že nejsou akceptovány třeba i proto, že jejich přijetí by přineslo nějaké komplikace jiným subjektům.

Jak náročná byla příprava zákona o sčítání lidu?

První krok učinil ČSÚ už v roce 2015 tím, že se zde začala scházet skupina odborníků, kteří měli přípravu zákona na starosti. Asi dva roky vznikaly principy a východiska zákona a v roce 2017 byly zahájeny práce na paragrafovém znění. Pracovali na něm – vedle legislativního oddělení – odborníci z různých profesí a ten proces nebyl vůbec jednoduchý. Například najít shodu na tom, co je to domácnost, obydlí nebo podobné zdánlivě jednoduché základní termíny, si vyžádalo značné úsilí.

Po dalších dvou letech intenzivní práce bylo kompletní paragrafové znění zákona včetně prováděcích předpisů a předkládací důvodové zprávy legislativním oddělením připraveno a vloženo do eKLEPU a rozběhlo se standardní připomínkové řízení. A protože sčítání lidu se týká úplně všech, vyjádřila se k zákonu téměř všechna ministerstva a mnoho dalších připomínkových míst. Proběhlo několik kol diskuzí a po vypořádání připomínek byl nakonec zákon 6. srpna 2020 publikován ve Sbírce zákonů.

Bude možné stávající zákon využít i pro budoucí sčítání?

Vzhledem k tomu, že i současný zákon byl připravován od začátku téměř celý znovu, nepředpokládám, že by byl nějak zásadně využitelný za deset let, až poběží další sčítání. To současné oproti minulému kladlo mnohem větší důraz na elektronický sběr dat a v mnohem větší míře využívalo různých registrů, zákon proto musel být založen na jiných principech.

s členstvím České republiky v mezinárodních organizacích a se začleněním ČSÚ do evropského statistického systému. Připravujeme podklady pro jednání v mezinárodních institucích a pomáháme hájit naše pozice v orgánech EU. Aktuálně je také naším velkým a důležitým úkolem zajištění českého předsednictví v Radě EU.

Mohl byste čtenářům přiblížit, jak probíhá mezirezortní připomínkové řízení a jak ČSÚ uplatňuje své připomínky k návrhům legislativních norem?

Všechny dokumenty připravované Vládou České republiky jsou uloženy v elektronické databázi eKLEP. Do ní má ČSÚ jakožto připomínkové místo umožněn přístup. Protože dokumentů se v eKLEPU ročně objeví stovky, máme nastavenou notifikaci, abychom

Nepředpokládám, že by současný zákon o sčítání lidu byl nějak zásadně využitelný pro další sčítání za deset let.

doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Příští sčítání už pravděpodobně bude plně elektronické, a pokud vím, tak v rámci Eurostatu se nyní diskutuje o změnách frekvence a formy sčítání. Lze se tedy domnívat, že k dalšímu sčítání bude muset vzniknout úplně nový speciální zákon.

Jak se vybírají zahraniční statistické úřady, kterým naši odborníci poskytují technickou asistenci?

Ročně náš úřad hostí zhruba desítku zahraničních návštěv a poskytne přibližně dvacet technických asistencí. Asistence většinou organizují specializované společnosti, např. GOPA, které shromažďují poptávku od různých úřadů a oslovují ty, které by mohly požadovanou pomoc poskytnout. Když se taková poptávka objeví, naše oddělení plánování mezinárodní spolupráce ověří, jestli v ČSÚ máme požadované experty, kteří mají volné kapacity, aby mohli v daném čase poskytnout potřebné konzultace. Pokud ano, připraví se dohody a asistence se rozběhne. Náš úřad se dlouhodobě zaměřuje především na spolupráci s úřady v balkánských zemích, jako například Severní Makedonii či Albánii, a v postsovětských republikách, například v Kazachstánu a v Gruzii.

Jezdí zahraniční odborníci také poskytovat asistenci k nám?

My už asistenci nevyužíváme, náš úřad už je plně integrován do evropského statistického systému, a nemusíme tedy nic dohánět nebo přizpůsobovat naše postupy mezinárodním. Pro statistické úřady jiných zemí i pro Eurostat jsme zcela rovnocenným partnerem.

Jak náročná je příprava předsednictví Česka v Radě EU?

Příprava je náročná, protože ji zajišťujeme vedle standardní běžné agendy. Kvůli předsednictví nemůžeme nic zameškat. K dosavadním čtyřem pracovníkům, kteří mají agendu EU přímo na starosti, jsme sice získali jedno systematizované místo navíc, ale úkolů je pochopitelně mnohem více než na jednoho člověka.

Které legislativní návrhy týkající se statistiky budeme projednávat během českého předsednictví Rady EU?

Od francouzských kolegů z Tria převezmeme text novelizace nařízení o evropském systému národních a regionálních účtů známého pod zkratkou ESA 2010. My budeme organizovat jednání o připomínkách ze strany Evropského parlamentu, takzvaný dialog. Zahajovat jednání pracovních skupin Rady budeme nejspíše k nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropské statistice obyvatelstva (ESOP) a pravděpodobně také k novele nařízení o evropských environmentálních hospodářských účtech (EEEA). Tyto dva předpisy jsou na samém začátku legislativního procesu a my nyní diskutujeme s odborníky ČSÚ, jak by měly vypadat a co by měly obsahovat, respektive co by naopak obsahovat neměly.

Které akce v rámci předsednictví budou organizačně nejnáročnější?

Určitě setkání předsedů statistických úřadů EU v září. Do Prahy dorazí několik desítek delegátů z vedení evropských statistických úřadů a my pro ně musíme připravit program jednání a zajistit logistiku celé akce. Ale náročný bude celý ten půlrok a myslím, že si oddychneme teprve tehdy, až v prosinci předáme pomyslný štafetový kolík kolegům ze Švédska, které přebírá předsednictví po nás.

Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde i v současné době působí na katedře občanského práva. V minulosti byl členem komisí Legislativní rady vlády ČR k návrhu občanského zákoníku, je spoluautorem komentářů k občanskému zákoníku, učebnic občanského práva a monografie k náhradě škody. Studoval též na Université Panthéon-Assas v Paříži a absolvoval studijní i přednáškové pobyty na univerzitách ve Francii, Španělsku a v USA. Je členem několika mezinárodních akademických právnických společností. V Českém statistickém úřadě je zaměstnán od roku 2015.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3xvve9g

TÉMA

SITUACE ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ

4,5 mil.

hospodářických domácností bylo v roce 2021 v Česku.

220,1 tis. Kč

dosáhl průměrný roční čistý peněžní příjem domácnosti na osobu v roce 2020.

80%

českých dětí se těší velmi dobrému zdravotnímu stavu.

Kolik je nás v jedné domácnosti

Nejvíce domácností v České republice je dvoučlenných a jednočlenných.

MARIE KORYCHOVÁ
oddělení sociálních
šetření

Z každoročního výběrového šetření EU-SILC (Statistics on Income and Living Conditions) lze získat nejen zajímavá data o příjmech a životních podmínkách českých domácností, ale také informace o osobách, které společně žijí a hospodaří.

V PRŮMĚRU 2,3 OSOBY NA DOMÁCNOST

V roce 2021 bylo v České republice téměř 4,5 milionu hospodařících domácností, přičemž průměrná velikost domácnosti byla 2,3 osoby, včetně dětí. Nejvíce zastoupené byly dvoučlenné domácnosti (1,46 mil., tj. 33%), následované jednočlennými (1,34 mil., tj. 30%). Další v pořadí byly tříčlenné domácnosti, kterých bylo skoro 800 tisíc, tedy 17,7% a o něco méně zastoupené čtyřčlenné domácnosti (700 tis., 15,6%). Zhruba 160 tisíc domácností bylo pětičlenných. Ty tvořily 3,6% z celkového počtu domácností. Domácnosti, ve kterých žilo více než 5 osob, odpovídaly pouze 0,8% všech hospodařících domácností.

OSOBY STARŠÍ 65 LET TVOŘÍ POLOVINU DOMÁCNOSTÍ JEDNOTLIVCŮ

Mezi jednočlennými domácnostmi najdeme zřetelné rozdíly v třídění podle věku a pohlaví. V rozmezí od 25 do 44 let převažují ve všech pětiletých věkových kategoriích muži nad ženami. Dohromady jich ve věku 25–44 let žije samo 191 tisíc oproti 83 tisícům žen. Ve věkové kategorii 45–49 let se počet single domácností podle pohlaví vyrovnává, ale už od 50 let výše se situace otáčí a převažují ženy. Nejvíce žen žijících samostatně se nachází ve věkové kategorii 65 a více let. Konkrétně jde o téměř 480 tisíc žen, což odpovídá 35,8% osob ze všech jednočlenných domácností. Ve stejné věkové kategorii žije samo 191 tisíc mužů, kteří z celku jednočlenných domácností tvoří 14,3%. Osoby ve věku 65 a více

let tedy dohromady skládají 50,1% všech domácností jednotlivců.

S MATKAMI ŽIJÍ ČASTĚJI SYNOVÉ

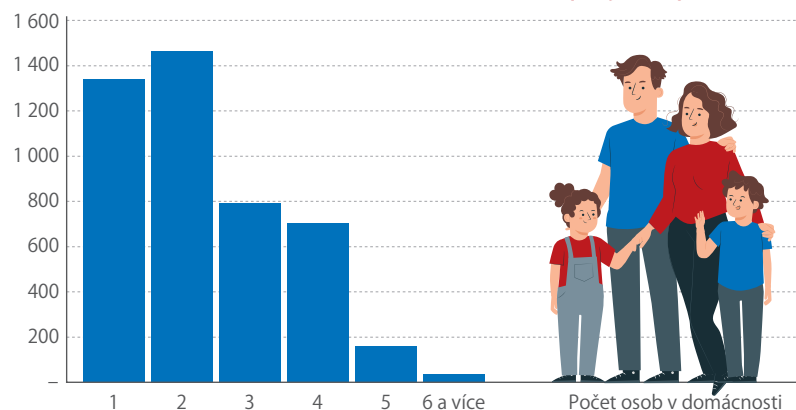
Dvoučlenné domácnosti jsou ze 77,8% tvořeny partnery a z 20,1% rodičem a dítětem. Dítě do 24 let se nachází v 9,9% dvoučlenných domácností, ve 4,3% případech se pak jedná o společné bydlení a hospodaření zpravidla ekonomicky aktivního „dítěte“ staršího 45 let s rodičem. V obou posledně jmenovaných typech domácností převažuje žena jako matka a syn jako dítě. V případě dětí do 24 let se matka o děti stará v 88,9% domácností a z 53,5% jde o syny, u dětí nad 45 let se jedná o matku v 87,8% domácností a o její soužití se synem v 74,1%.

Z tříčlenných domácností je 81,4% složeno ze dvou rodičů a dítěte a z nich 75,7% tvoří domácnost s dítětem do 24 let. Přesně 10% tříčlenných domácností tvoří sám rodič se dvěma dětmi a 8,6% jsou ostatní typy tříčlenných domácností jako například dva partneři s rodičem jednoho z nich nebo rodič s dítětem a vnoučetem.

ČTYŘČLENNÁ DOMÁCNOST JE ZPRAVIDLA ÚPLNÁ RODINA

Čtyřčlenné domácnosti jsou z 90,7% tvořeny tzv. úplnou rodinou, tedy oběma rodiči se dvěma dětmi.

HOSPODAŘÍCÍ DOMÁCNOSTI PODLE POČTU OSOB (tis., 2021)

Zdroj: ČSÚ

JAK SE PODLE VÁS SOUČASNÝ PRUDKÝ RŮST INFLACE PROJEVÍ NÁSLEDNĚ V CHOVÁNÍ DOMÁCNOSTÍ?

JAKUB FISCHER

děkan Fakulty
informatiky a statistiky
VŠE v Praze

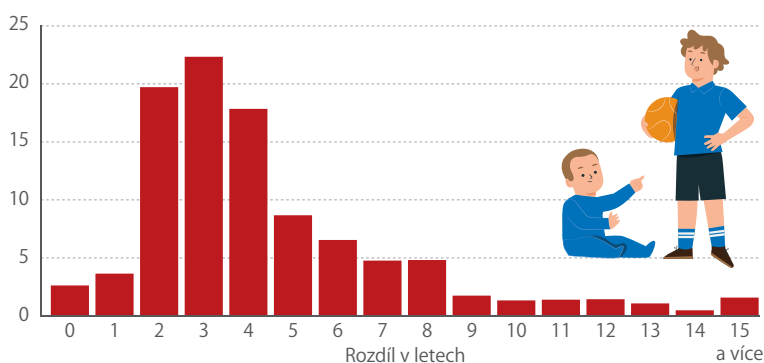

Jednotlivé domácnosti na prudkou inflaci reagují rozdílně podle toho, v jaké jsou výchozí situaci. Na jedné straně máme domácnosti s nízkými příjmy a úsporami. Ty budou řešit, kde ještě více ušetřit – nákupem ve slevách, snížením teploty vytápění, bohužel třeba i nákupem (ještě) méně kvalitního jídla. Na druhé straně domácnosti s vyššími úsporami začnou přemýšlet, jak tyto úspory do budoucna ochránit, a třeba se i poohlédnou po vhodných investičních nástrojích. Domácnosti by při očekávání inflace měly urychlit nákup dlouhodobých statků (auto, nemovitost, vybavení bytu), jenže těch je buď na trhu málo, nebo jsou už nyní drahé. V neposlední řadě je třeba zmínit, že součástí domácností jsou zaměstnanci, kterým v době nedostatku pracovní síly dává inflace příležitost říci si o vyšší mzdě.

Nejčastější věkový rozdíl dětí v úplných čtyřčlenných rodinách jsou tři roky (22,3% z čtyřčlenných rodin se dvěma dětmi), následují dva (19,7%) a čtyři (17,9%)

PODÍL ZASTOUPENÍ RŮZNÝCH VĚKOVÝCH ROZDÍLŮ MEZI SOUROZENCI VE ČTYŘČLENNÝCH ÚPLNÝCH RODINÁCH (% , 2021)

Zdroj: ČSÚ

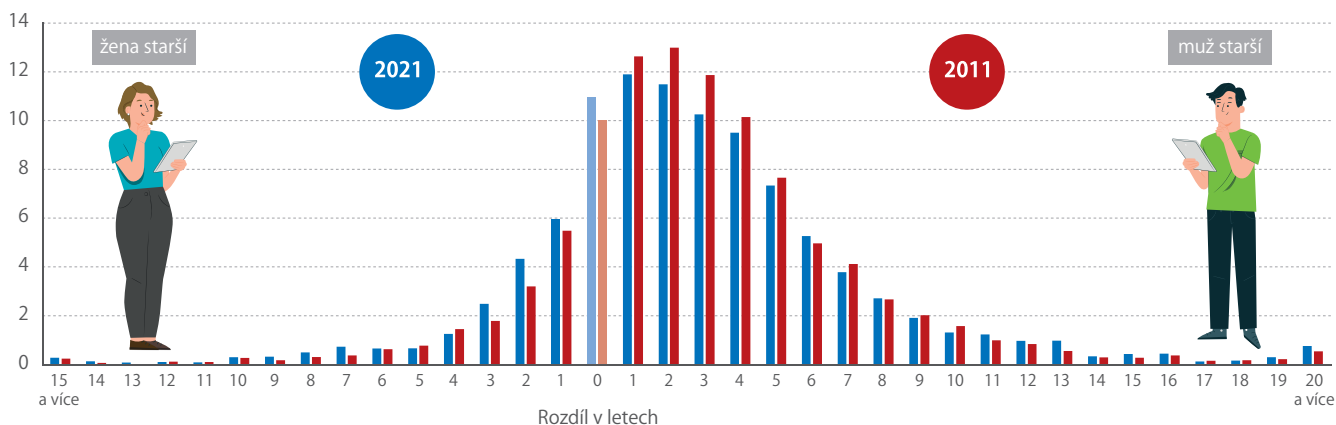
roky. Děti s rozdílem 0 let bývají zpravidla dvojčata. Pro úplnost je třeba zmínit, že v rámci konceptu hospodářských domácností není důležité, kdo je biologický rodič dítěte, ale s kým dítě bydlí a hospodáří. V domácnostech s více dětmi proto děti nemusí mít totožné rodiče, a může se tedy jednat o nevlastní sourozence.

Z vícečlenných domácností zaujímají největší podíl (77,0%) domácnosti s pěti členy tvořené dvěma rodiči a třemi dětmi. Zbýlých 23,0% připadá na ostatní typy domácností, nejčastěji se jedná o třígenerační domácnosti jako například úplnou rodinu s dítětem/dětmi doplněnou o prarodiče.

V PÁRECH BÝVÁ STARŠÍ MUŽ

Věkový rozdíl mezi partnery žijícími ve společné domácnosti je v čase poměrně stabilní. U více než 71% párů byl v roce 2021 starší muž, u téměř 11% se oba partneři narodili ve stejném roce, ve skoro 18% byla starší žena. V porovnání se stavem v roce 2011 mírně vzrostl podíl párů, kde je starší žena (o 2,9 p. b.), a naopak lehce poklesl podíl párů se starším mužem (o 3,9 p. b.). Nejčastěji jsou muži starší než ženy o 1 až 4 roky. V roce 2021 byl tento věkový rozdíl zaznamenán u 43,2% všech párů. Pokud je v páru starší žena, bývá zpravidla starší pouze o rok či dva (10,3% všech párů).

PODÍL PÁRŮ S DANÝMI VĚKOVÝMI ROZDÍLY MEZI PARTNERY V HOSPODÁŘÍCÍCH DOMÁCNOSTECH (% , 2021)

Zdroj: ČSÚ

Penzisté si polepšili

Domácnosti důchodců se v předchozích třech letech staly nejrychleji příjmově rostoucí skupinou, a to zejména díky sociálním transferům.

TÁŇA DVORNÁKOVÁ
oddělení sociálních
šetření

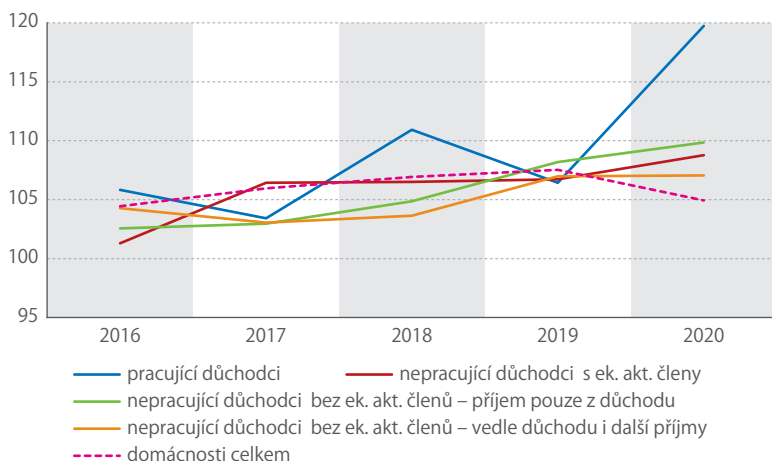
Z téměř 4,5 milionu domácností v Česku jich v 1,5 milionu (35%) žil v roce 2021 nepracující důchodce (ať už sám, nebo s dalšími členy domácnosti) a v dalších 190 tisících (4%) žil pracující důchodce (sám, nebo s jinými členy). Žádné jiné skupině domácností nerostly v posledních pěti letech čisté příjmy tak rychle jako právě domácnostem s důchodci. A pokud byl alespoň jeden ze členů takové domácnosti ekonomicky aktivní, měla jeho domácnost téměř dvojnásobný průměrný čistý roční peněžní příjem na osobu proti příjmu domácnosti rodičů se dvěma dětmi.

Dokonce i ve srovnání s domácnostmi podle ekonomických skupin porazili důchodci na hlavu osoby samostatně výdělečně činné či zaměstnance. Jen mezi lety 2019 a 2020 stoupaly čisté peněžní příjmy důchodců meziročním tempem 9,4%, osoby samostatně výdělečně činné za nimi zaostávaly v růstu o 3 procentní body, zaměstnanci o 5,5 p. b. Celkový meziroční nárůst čistých příjmů všech domácností činil 4,9%.

Souboj sociálních skupin s přehledem ovládly domácnosti pracujících důchodců, které zaznamenaly v letech 2019–2020 téměř pětinaový meziroční příjmový vzestup (19,7%). Od roku 2015 do roku 2020 narostl průměrně roční čistý peněžní příjem domácnosti pracujícího důchodce z 222,7 tisíce Kč na osobu na 344,6 tisíce Kč na osobu.

O něco pomalejší zvyšování příjmů zaznamenala skupina nepracujících důchodců, zvláště pak ti, v jejichž domácnostech nebyli žádní další ekonomicky aktivní členové, a tedy byli odkázáni pouze na příjem z penze. Jejich čistý příjem na osobu za posledních pět let vystoupal o 44 827 Kč na 186,5 tisíce Kč.

MEZIROČNÍ RŮST PŘÍJMŮ V DOMÁCNOSTECH DŮCHODCŮ (%)

Zdroj: ČSÚ

Lépe na tom byli nepracující důchodci v domácnosti s ekonomicky aktivním členem, jimž v uvedených pěti letech příjmy vzrostly ze 167,9 tisíce Kč na 223,9 tisíce Kč na osobu ročně.

Pro srovnání – v domácnostech jednotlivců mladších 65 let atakoval čistý příjem v roce 2020 hranici 320 tisíc Kč. Z hlediska ekonomické aktivity zaznamenaly nejvyšší průměrné čisté peněžní příjmy domácnosti samostatně výdělečně činných osob (252 238 Kč/os.). Příjmy domácností nepracujících důchodců byly průměrně asi o 53 tisíc Kč nižší (199 219 Kč/os.).

SOCIÁLNÍ PŘÍJMY ROSTLY

Pokud sledujeme věk a složení domácnosti, zjistíme, že příjem domácnosti osamělého seniora ve věku 65 a více let byl v roce 2020 přibližně o 106 tis. Kč nižší než příjem domácnosti jednotlivce mladšího 65 let. Jen rok předtím byl přítom rozdíl mezi těmito skupinami o 10 tis. Kč větší, což je důkaz rychlejšího vzestupu příjmové úrovně u seniorské skupiny domácností.

Jaké jsou příčiny? Především v roce 2020 došlo k razantnímu vzestupu zejména sociálních příjmů – stouply starobní a jiné důchody, další sociální příjmy a dávky státní sociální podpory. Naproti tomu podíl příjmů z pracovních a dalších činností na celkových peněžních příjmech domácností poklesl.

Vlivem růstu příjmů u starších věkových kategorií domácností klesal v těchto domácnostech podíl ohrožených takzvanou příjmovou chudobou. Pod hranici příjmové chudoby, která je stanovena jako 60% mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu, se v roce 2019 nacházelo 41,2% domácností 65letých a starších jednotlivců, rok poté 37,4% a loni jich bylo 27,8%. V letech 2012–2019 přitom v této kategorii domácností rostl počet ohrožených příjmovou chudobou osob nejrychleji ze všech.

Následně se ale situace výrazně změnila. Ve skupině pracujících důchodců byl loni podíl ohrožených příjmovou chudobou 0,7%, rok předtím 3,6%. U nepracujících důchodců v domácnosti s ekonomicky aktivním členem byl podíl 1,1%, rok předtím 2,2%. V případě nepracujících důchodců v domácnosti bez ekonomicky aktivních členů, jejichž jediným příjmem je důchod, dosáhl za rok 2021 podíl ohrožených 15,8%, v roce 2019 to ovšem byla více než pětina osob.

CO SI SENIOŘI NEMOHOU DOVOLIT

O obratu trendů svědčí rovněž míra materiální a sociální deprivace, což je ukazatel podílu osob, jejichž

domácnosti si z finančních důvodů nemohly dovolit určité věci, služby či požitky. Položek je stanoveno třináct a za materiálně a sociálně deprivovanou se považuje osoba, jejíž domácnost nedosáhne nejméně na pět z nich. Do roku 2020 podíl deprivovaných stabilně klesal, mezi lety 2020–2021 už se jednotlivé typy domácností chovaly různě. Zatímco u domácností jako celku došlo ke stagnaci, mezi domácnostmi jednotlivců pod 65 let se podíl materiálně a sociálně deprivovaných zvýšil o 1 p. b. Oproti tomu v případě domácností jednotlivců ve věku 65 a více let tento ukazatel klesl o 2 p. b. z 8,2 % na 6,2 %.

Z výčtu jednotlivých položek materiální a sociální deprivace je patrné, že nejvíce domácností si nemohlo dovolit výměnu starého nábytku za nový. Z jednotlivců mladších 65 let se to v posledních třech letech týkalo přibližně třetiny z deprivovaných domácností, u 65letých a starších jednotlivců takto v letech 2019 a 2020 strádalo 56,1 %, v roce 2021 pak 51,5 % deprivovaných domácností. Týdenní dovolenou si nemohla standardně dovolit zhruba pětina mladších, u seniorů klesal podíl z 39,3 % v roce 2019 na 33,6 % v roce 2021. Na neočekávaný výdaj ve výši 11 200 Kč nemělo dostatek financí průběžně okolo 27 % domácností jednotlivců do 65 let, u starších je pak opět zřejmý pokles podílu deprivovaných z 34,9 % v roce 2019 na 29,3 % v roce 2021.

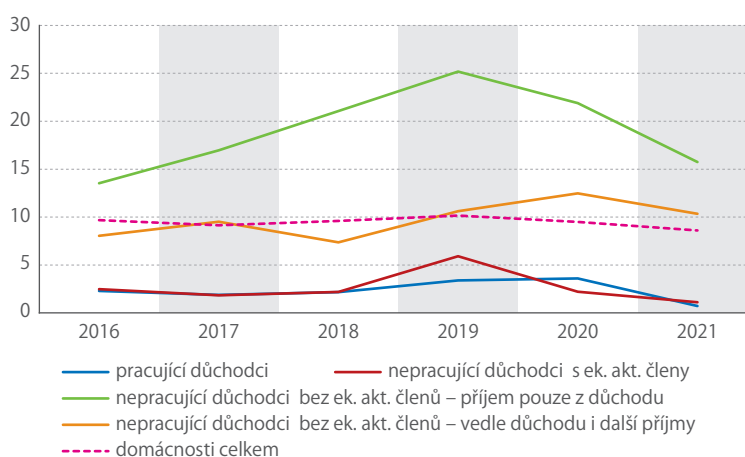
NEJVYŠŠÍ VÝDAJE JDOU NA BYDLENÍ

Při pohledu do peněženek nepracujících důchodců (bez pracujících členů domácností) zjistíme, že jejich průměrné roční spotřební výdaje na osobu byly v roce 2019 asi o 7 tis. Kč nižší než u jiných sociálních skupin, ale o rok později se již téměř srovnaly s výdaji členů domácností zaměstnanců či samostatně výdělečně činných (149 tis. Kč na osobu). Skupina důchodců dominuje ve sledovaných sociálních skupinách domácností v ročních výdajích za bydlení, vodu, energie a paliva (45 764 tis. Kč/os.). Tato složka tvořila v roce 2020 téměř třetinu všech jejich spotřebních výdajů. Rovněž za potraviny vydali důchodci nejvíce, částka 34 950 tis. Kč na osobu tvořila 23,4 % jejich celkových spotřebních výdajů. Je to důsledek toho, že nemají závodní nebo školní stravování a musejí si vařit doma. Celkový průměr převyšovaly výdaje důchodců ještě v oblasti péče o zdraví. Na druhé straně důchodci výrazně zaostávají za ostatními ekonomicky aktivními skupinami obyvatel ve výdajích za odívání a obuv, rekreaci a kulturu či stravování a ubytování.

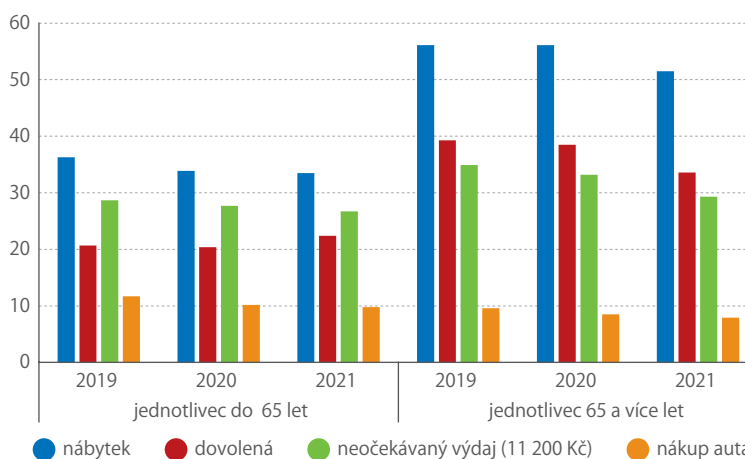
PRACUJÍCÍ DŮCHODCE:

Šetření Životní podmínky charakterizuje pracujícího důchodce jako osobu, která po převažující část roku pracovala alespoň 20 hodin týdně za odměnu vyšší, než je cca polovina minimální mzdy.

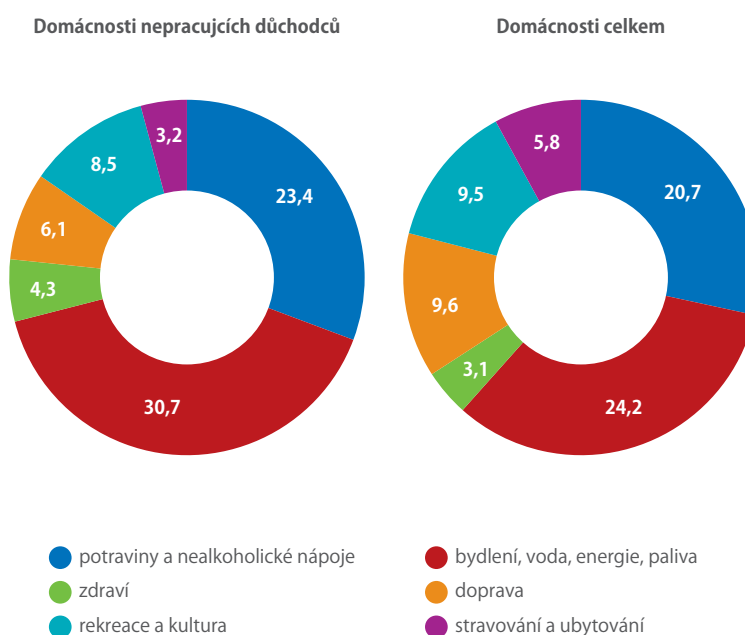
PODÍL OSOB OHROŽENÝCH PŘÍJMOVOU CHUDOBOU V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH SKUPIN DŮCHODCŮ (%)

MÍRA MATERIÁLNÍ A SOCIÁLNÍ DEPRIVACE (% osob, které si danou položku nemohly dovolit)

STRUKTURA VYBRANÝCH SPOTŘEBNÍCH VÝDAJŮ DOMÁCNOSTÍ (% , 2020)

Zdroj: ČSÚ

Početnější rodiny s dětmi jsou chudší

V každé třetí domácnosti v ČR žije alespoň jedno vyživované dítě. Jak jsou na tom s penězi?

SIMONA MĚŘINSKÁ
oddělení sociálních šetření

V České republice má 1,5 milionu domácností alespoň jedno vyživované dítě. Je to zhruba třetina z celkového počtu domácností u nás. Téměř tři čtvrtiny domácností s dětmi jsou tzv. čisté úplné rodiny, které tvoří dvě dospělé osoby (vesměš rodiče) s jedním či více dětmi. Zhruba 13 % tvoří čisté neúplné rodiny, což jsou domácnosti s dětmi, v nichž chybí jeden z rodičů. Hovoříme o nich běžně jako o samoživitelkách s dětmi, neboť v drtivé většině se jedná o ženy, které žijí samy se svými dětmi po rozchodu s partnerem. Plných 10 % tvoří tzv. smíšené úplné rodiny, tedy domácnosti, kde se nachází ještě nějaká další osoba (např. babička dítěte nebo již ekonomicky aktivní starší sourozenec). Pod 3 % je smíšených neúplných rodin, v nichž kromě jednoho rodiče s dítětem žije ještě další člen domácnosti (zpravidla příbuzný). Poslední, nejmenší skupinu s dětmi tvoří tzv. nerodinné domácnosti, ve kterých se většinou jedná o soužití prarodiče s vnoučetem.

ÚPLNÉ RODINY MAJÍ VYŠŠÍ PŘÍJMY

Příjmovou situaci domácností charakterizuje čistý peněžní příjem domácnosti na osobu. Ten je zjišťován v šetření Životní podmínky a vypočte se vydělením celkového příjmu domácnosti počtem osob v domácnosti. Výsledky šetření z roku 2021 zachycují příjmy domácností za předchozí kalendářní rok, tj. za rok 2020. V něm průměrný roční čistý peněžní příjem domácnosti na osobu dosáhl částky 220,1 tis. Kč, měsíčně to bylo 18 342 Kč.

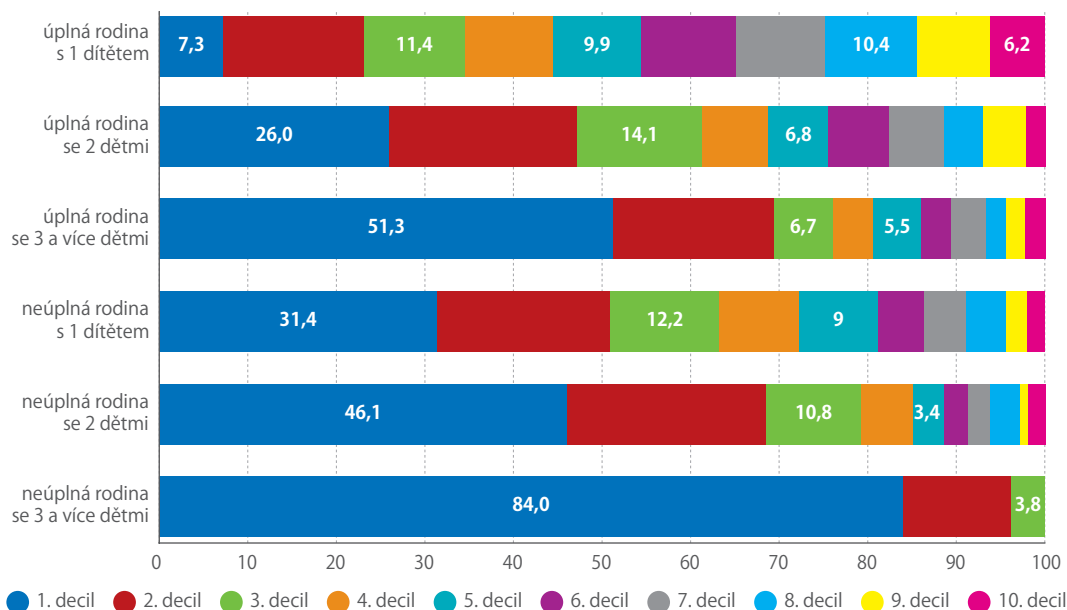
V dalším textu se zaměříme pouze na rodiny s dětmi, přesněji na domácnosti tvořené pouze rodiči a dětmi (čisté úplné a čisté neúplné rodiny), jelikož právě ty ve spektru domácností jednoznačně převažují. Nebudeme se však zabývat jen průměrným příjmem, ale podíváme se na celé příjmové rozdělení v ČR. Všechny domácnosti nejprve uspořádáme vzestupně podle výše příjmu na osobu a rozdělíme je do deseti stejně velkých skupin (tzv. decilů).

Výsledky ukazují, že nejlépe jsou na tom úplné rodiny s jedním dítětem, které jsou jako jediné víceméně rovnoměrně zastoupeny ve všech příjmových decilech, přičemž 6,2 % z nich se nachází v nejvyšším decilu, v němž mají domácnosti měsíčně k dispozici více než 31 650 Kč na osobu. Všechny ostatní uvedené typy rodin jsou daleko více zastoupeny ve spodnějších decilech.

Více než polovina všech úplných rodin se třemi a více dětmi se nachází v 1. decilu příjmového spektra, který reprezentuje 10 % domácností s nejnižšími příjmy. Na osobu v těchto domácnostech vychází méně než 10 500 Kč měsíčně. Ovšem vzhledem k tomu, že celkový příjem se u těchto vícečlenných domácností rozpočítává mezi 5 a více osob, dochází zde k tzv. úsporám z rozsahu a domácnosti mají relativně „levnější“ např. náklady na bydlení.

V případě neúplných rodin, kde schází jeden z rodičů (velmi často výdělečný člen rodiny), je situace výrazně horší. Každý třetí samoživitel či samoživitelka s jedním dítětem patří do skupiny příjmové

PŘÍJMOVÉ ROZDĚLENÍ DOMÁCNOSTÍ S DĚTMI (% , 2021)

Zdroj: ČSÚ

PROJEVUJE SE NĚJAK SOUČASNÝ PRUDKÝ RŮST INFLACE NA ZVYŠOVÁNÍ RIZIKOVOSTI ÚVĚŘŮ, KTERÉ MAJÍ BĚŽNÍ SPOTŘEBITELÉ U BANK?

TEREZA KAISERŠOTOVÁ

tisková mluvčí
Raiffeisenbank

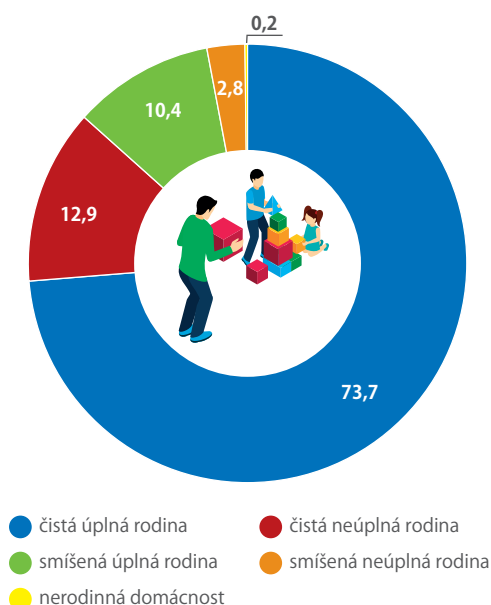

Současný prudký růst inflace se na zvyšování rizikovosti úvěrů u Raiffeisenbank nijak neprojevuje. Otázkou zůstává, jak se to případně projeví v budoucnu. Raiffeisenbank však u svých klientů s úvěrem zatím považuje situaci za dobrou. Tito klienti mají zdroj příjmů a nezaměstnanost je stále velmi nízká. Reálné příjmy sice vlivem inflace poklesnou, ale zadlužení českých domácností je stále na rozumné úrovni a patří spíše k těm nižším.

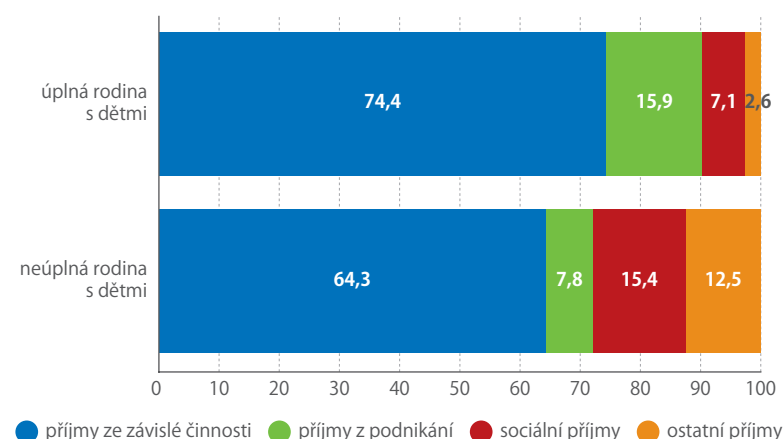
nejnižších deseti procent, se dvěma dětmi už je jich skoro polovina a samotný rodič se třemi dětmi se téměř vždy nachází v prvním či druhém decilu příjmového spektra. V druhém decilu mají domácnosti k dispozici maximálně 12 740 Kč na osobu.

SKLADBA DOMÁCNOSTÍ S DĚTMI (% , 2021)

Zdroj: ČSÚ

STRUKTURA HRUBÝCH PENĚŽNÍCH PŘÍJMŮ U DOMÁCNOSTÍ S DĚTMI (% , 2021)

Zdroj: ČSÚ

Se zvyšujícím se počtem dětí v rodině tedy obecně klesá její průměrný příjem „na hlavu“ a mění se její zastoupení v jednotlivých příjmových decilech. Zásadní vliv na hodnocení příjmu domácností má poměr „živitelů“ a vyživovaných osob, tedy počet pracujících osob a závislých dětí v dané domácnosti. Obecně také platí, že kromě výše příjmů a pracovní aktivity hraje významnou roli i vzdělání.

NEÚPLNÉ RODINY JSOU ZÁVISLEJŠÍ NA PODPOŘE

Příjmy domácností lze obecně rozdělit do čtyř základních skupin – příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání, příjmy získané od státu v podobě sociálních dávek, důchodů atd. a také ostatní příjmy. Do ostatních příjmů zahrnujeme např. příjmy z pronájmu, z kapitálového majetku, z pojištění, ale patří sem i výživné (tzv. alimenty) a finanční podpora od jiných domácností.

Z výsledků šetření vyplývá, že v domácnostech s dětmi, v nichž žijí většinou osoby v produktivním věku, bývá největší část příjmů tvořena příjmy ze závislé činnosti. Nicméně jejich podíl na celkových příjmech se významně liší podle typu domácnosti.

V úplných rodinách s dětmi – bez ohledu na počet dětí – pochází 74,4% průměrných hrubých příjmů ze závislé činnosti. To odpovídá částce 167 925 Kč za rok na osobu. Příjmy z podnikání se u tohoto typu rodin podílejí na celkových příjmech 16%, což naznačuje, že v této skupině jsou významně zastoupeny domácnosti, kde některá osoba podniká.

V neúplných rodinách s dětmi činí příjmy ze závislé činnosti 64,3%, tedy 109 102 Kč za rok. Druhým největším zdrojem jsou však s podílem 15,4% sociální příjmy a dávky státní sociální podpory jako např. rodičovský příspěvek, přídavky na děti či příspěvek na bydlení. Přesně osminu všech příjmů (12,5%) u nich tvoří ostatní příjmy, což jsou zejména přijaté alimenty a peněžní dary či naturální transfery od jiných domácností.

Jak se žije dětem v Česku

Šetření Životní podmínky každoročně obsahuje speciální okruh otázek zaměřených na určité téma. Loni byly věnovány dětem.

SIMONA MĚŘINSKÁ
oddělení sociálních
šetření

Téma bylo rozděleno do tří samostatných oblastí: zdraví dětí do 16 let, materiální a sociální podmínky dětí v domácnostech, péče o děti mladší 18 let. Jelikož některé z otázek již byly součástí šetření v předchozích letech, je k dispozici i srovnání v čase.

ZDRAVÍ DĚTÍ SE NEZHORŠILO

Z výsledků vyplývá, že subjektivní hodnocení zdravotního stavu dětí je velmi dobré a v čase se příliš

nemění. Ani loňský covidový rok neměl na tento ukazatel výrazný vliv, odpovědi dotazovaných se naopak jeví ještě příznivější než v roce 2017. Více než 80 % českých dětí se tedy podle vyjádření dospělého člena domácnosti těší velmi dobrému zdraví, každé sedmé dítě (14,6 %) mělo zdravotní stav dobrý a pouze u 2,3 % dětí byl uveden zdravotní stav přijatelný, tedy ani dobrý, ani špatný.

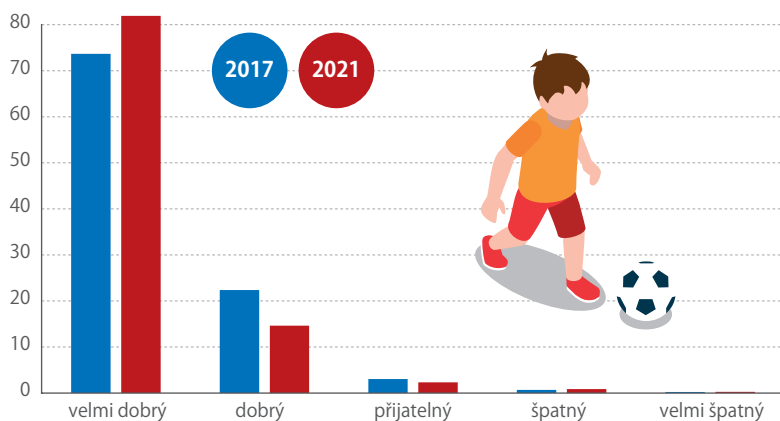
Drtivá většina (96 %) dětí mladších 16 let nemá žádné dlouhodobé omezení v běžných aktivitách ze zdravotních důvodů. Posuzovaly se činnosti typu školní povinnosti, sebeobsluha, volnočasové aktivity a zájmy nebo aktivity v domácnosti odpovídající věku dítěte a do úvahy se braly všechny dlouhodobé zdravotní problémy, např. vrozené vady, zdravotní postižení, následky úrazů i chronické nemoci. Zhruba 1 % dětí v Česku je omezeno vážně.

MATERIÁLNĚ DEPRIVOVANÝCH DĚTÍ UBÝVÁ

Dalším ukazatelem celkové životní úrovně domácností jsou materiální podmínky. Ty se zjišťují otázkami, zda si domácnost může dovést zabezpečit všem dětem mladším 16 let vybrané předměty a aktivity.

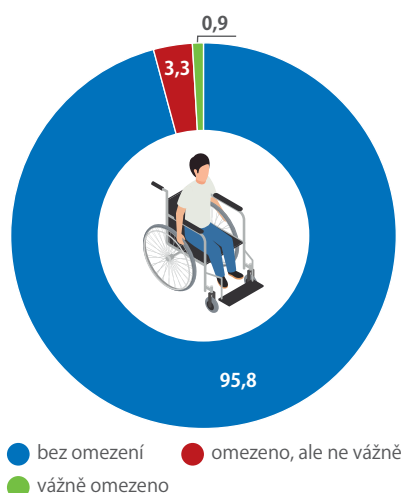
Nejčastěji označenou položkou, kterou si domácnosti nemohou dovést, bylo zaplacení týdenního prázdninového pobytu dětí mimo domov. Uvedlo

ZDRAVOTNÍ STAV DĚTÍ DO 16 LET (%)

Zdroj: ČSÚ

OMEZENÍ DĚTÍ V BĚŽNÝCH ČINNOSTECH KVŮLI ZDRAVOTNÍM PROBLÉMŮM (% , 2021)

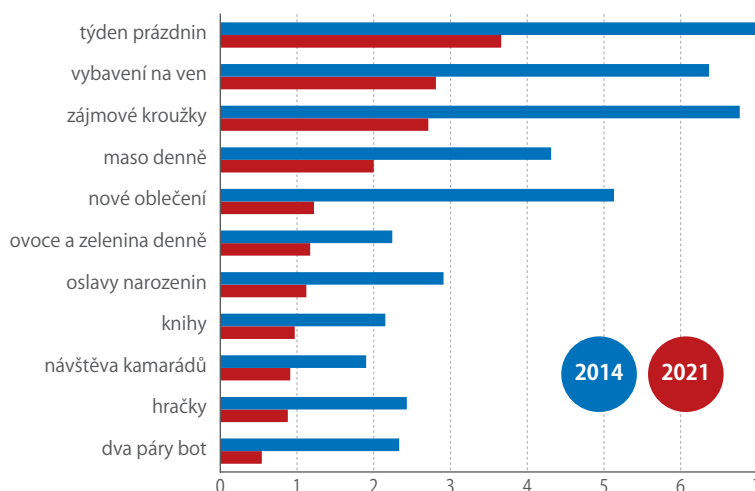

Zdroj: ČSÚ

ji 3,7 % domácností, což je každá 27. rodina v ČR. Téměř 3 % domácností si nemohou dovolit pořídit dětem sportovní vybavení pro venkovní aktivity, jako je kolo, kolečkové brusle, koloběžka apod. O něco méně problematické je předplatit dětem pravidelné volnočasové aktivity v podobě zájmových kroužků, sportu, hry na hudební nástroj apod. Pouze dvě rodiny ze sta nemají finanční možnosti na to, aby zařadily maso, drůbež nebo ryby (či jejich vegetariánskou náhražku) dětem do každodenního jídelníčku. Ještě menší je podíl domácností, které nemohou dopřát dětem ovoce či zeleninu každý den (1,2 %).

Na druhé straně slavit zvláštní příležitosti (např. narozeniny) či pozvat si na návštěvu kamarády umožňuje dětem téměř 99 % rodin. Rovněž zabezpečení hraček, dětských knih nebo pořízení alespoň dvou párů dobře padnoucích dětských bot vnímalo jako problém naprosté minimum dotazovaných.

PODÍLY DOMÁCNOSTÍ, KTERÉ SI NEMOHLY DOVOLIT ZAPLATIT DĚTEM DO 16 LET VYBRANÉ POLOŽKY (%)

Zdroj: ČSÚ

Před osmi lety, kdy byly součástí zjišťování materiální podmínky dětí se stejnými položkami, přitom byla situace poněkud odlišná. I tehdy bylo pro domácnosti největším problémem zaplatit dětem týdenní prázdniny, dovolenou či tábor, ale podíl takových domácností v populaci byl oproti loňsku téměř dvojnásobný (7,1 %). Podobně velký problém měly v té době domácnosti se zaplacením zájmových kroužků dětem, které si nemohlo dovolit 6,8 % z nich, a s pořízením sportovního vybavení pro venkovní aktivity dětí, což bylo nedostupné pro 6,4 % domácností.

Nejvýraznější zlepšení materiálních podmínek nastalo u položky nové oblečení, kde se podíl deprivovaných domácností po 7 letech snížil z 5,1 % na 1,2 %.

Výsledky zjišťování se týkaly rovněž školních akcí a podmínek k učení a studiu u dětí, které navštěvují školu (zhruba ve věku 6 až 15 let). Účast dětí na školních akcích (výletech, školách v přírodě, adaptačních pobytech, lyžařském výcviku apod.) byla loni silně

JAKÉ NÁSTROJE MŮŽE VYUŽÍT STÁT K TOMU, ABY ULEHČIL SITUACI DOMÁCNOSTEM, KTERÉ JSOU NEJVÍCE POSTIŽENY INFLACÍ?

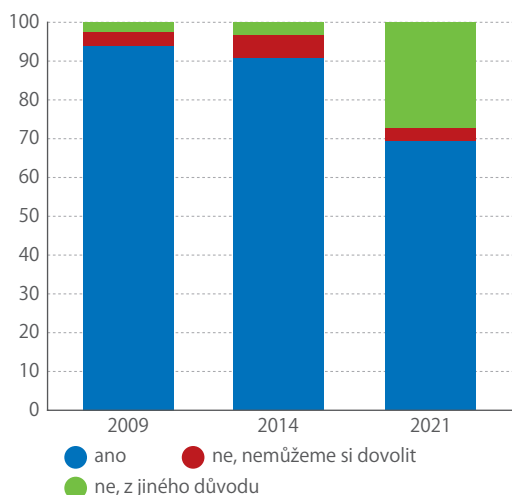
Vláda má celou řadu nástrojů, které může použít, aby zmírnila dopady bezprecedentní situace. Podíváme-li se podrobněji na opatření realizovaná v jiných zemích EU, vidíme, že se koncentrují na oblasti sociální pomoci (obvykle spíše s využitím valorizace současných dávek, nikoliv tvorby nových), opatření daňového charakteru (např. snížení DPH či spotřební daně), podporu veřejné dopravy a investic (zlevnění cestování MHD, státní podpora pro obnovitelné zdroje). V případě většího využití sociálních dávek je nutno uvést, že jakákoliv podmíněnost znamená nutně značnou byrokratickou zátěž jak pro občany, tak pro

ILONA ŠVHLÍKOVÁ
prorektorka pro kvalitu a rozvoj Vysoké školy obchodní

úřady práce, které jsou již nyní přetíženy rozsáhlou agendou. V českých podmínkách se zejména nabízí využití zákona o cenách 526/1990 Sb., který přímo uvádí mimořádnou tržní situaci (v níž bezsporu jsme) jako rámec pro využití tzv. věcného usměrňování cen. Ze zahraničních příkladů je jistě inspirující Francie, která využívá svého postavení na energetickém trhu s vynikajícími výsledky a vykazuje jednu z nejnižších měr inflace v EU. Proto je potřeba, aby vláda také pracovala s tím, že ČR je čistý vývozce energie, a dokázala této situaci využít ve prospěch občanů ČR a také českých firem.

ÚČAST DĚTÍ NA ŠKOLNÍCH VÝLETECH A JINÝCH PLACENÝCH AKCÍCH ŠKOLY (%)

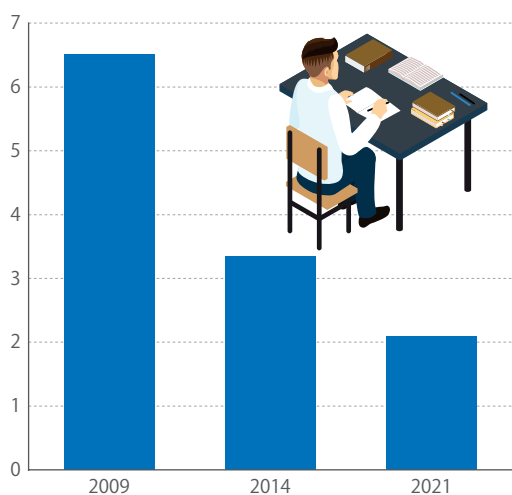
Zdroj: ČSÚ

ovlivněna pandemií covidu-19 a s ní souvisejícími restrikcemi nebo obavami z nákazy. Téměř třetina dotázaných odpověděla, že se jejich děti neúčastnily školních akcí z jiného důvodu. Přitom v předchozích letech to byla jen velmi okrajová odpověď uváděná v případech, jako např. neúčast kvůli nezájmu, nemoci či zranění.

Finanční důvody jako příčinu neúčasti dětí na školních výletech uvedlo loni jen 3,3% respondentů, zatímco v roce 2014 nemělo peníze k zaplacení školních akcí 5,8% oslovených domácností. Ještě o 5 let dříve, v roce 2009, to bylo 3,7% domácností s dětmi v Česku.

Zabezpečit svým dětem doma vhodné místo k učení dokáže čím dál více českých domácností. Srovnání výsledků z předchozích let s těmi loňskými ukazuje, že podmínky školou povinných dětí pro studium doma se stále zlepšují. Zatímco v roce 2009 nebylo schopno zajistit dětem doma vhodné a klidné místo s dostatkem světla pro vypracovávání domácích

DĚTI NEMAJÍ DOMA VHDNÉ MÍSTO NA UČENÍ, DOMÁCÍ ÚKOLY A STUDIUM (%)

Zdroj: ČSÚ

PROJEVUJE SE NĚJAK SOUČASNÝ PRUDKÝ RŮST INFLACE NA ZVYŠOVÁNÍ RIZIKOVOSTI ÚVĚŘŮ, KTERÉ MAJÍ BĚŽNÍ SPOTŘEBITELÉ U BANK?

**FILIP
HRUBÝ ČS**

tiskový mluvčí
a vedoucí týmu externí
komunikace České
spořitelny

96%

žen se domnívá,
že se svými dětmi
tráví dostatek
času.

Počet nesplacených úvěrů, respektive úvěrů, u nichž jsou klienti ve zpoždění se splácením, je u České spořitelny stabilní a v posledních pěti letech se jejich podíl pohybuje okolo 2% z úvěrového portfolia. Jakkoli jsme si vědomi externích faktorů (růst cen, zdražování energií, návrat pandemie...), které mohou podíl nesplacených úvěrů zvýšit, v tuto chvíli je situace stabilní.

úkolů, psaní, čtení a učení 6,5% domácností, o 5 let později už takových byla jen polovina (3,3%) a loni pouhé dvě domácnosti ze sta.

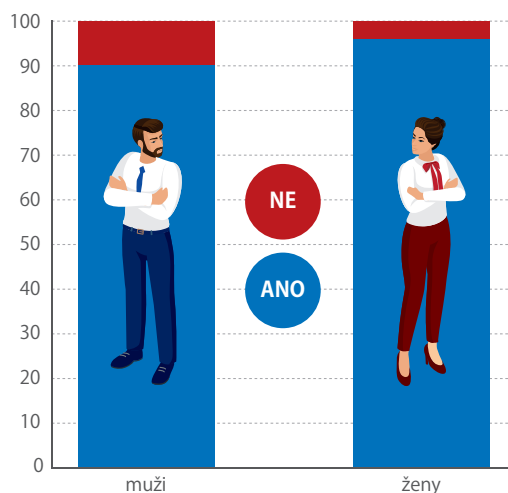
DOSTATEK ČASU NA DĚTI NEMÁ 10% RODIČŮ

Novou oblastí, která nikdy dříve nebyla součástí dotazníku, se stalo téma trávení času s dětmi do věku 18 let. Rodiče měli posoudit, zda tráví se svým dítětem, resp. se všemi svými dětmi dostatečné množství času. Bral se v úvahu společně strávený čas při jídle, hraní, pomáhání s domácími úkoly, při cestě do školy či ze školy, při procházkách, sportování, při společné zábavě, na výletech apod. Šlo o čistě subjektivní pocit respondenta, jak vnímá čas věnovaný dětem.

Při porovnání mezi muži a ženami se ukázalo, že 9 z 10 mužů se domnívá, že se svými dětmi tráví dostatek času. U žen to bylo ještě o téměř šest procentních bodů více.

U rodičů, kteří připustili, že nevěnují svým dětem dostatečné množství času, se zjišťoval hlavní důvod, proč tomu tak je. Uváděl se jeden důvod za všechny děti dohromady, i když se ve vztahu k jednotlivým dětem mohly důvody lišit. Naprostá většina rodičů, kteří svým dětem nemohou věnovat více času, uvedla, že je to kvůli jejich pracovnímu vytížení a pracovním povinnostem. Deklarovalo to 82,6% mužů, kteří neměli na děti čas, a 68% žen. Druhým nejčastějším důvodem byl nedostatek času na straně dítěte, případně nezáměr dítěte, které už má jiné

TRÁVÍ SE SVÝMI DĚTMI DOSTATEČNĚ MNOŽSTVÍ ČASU (% , 2021)

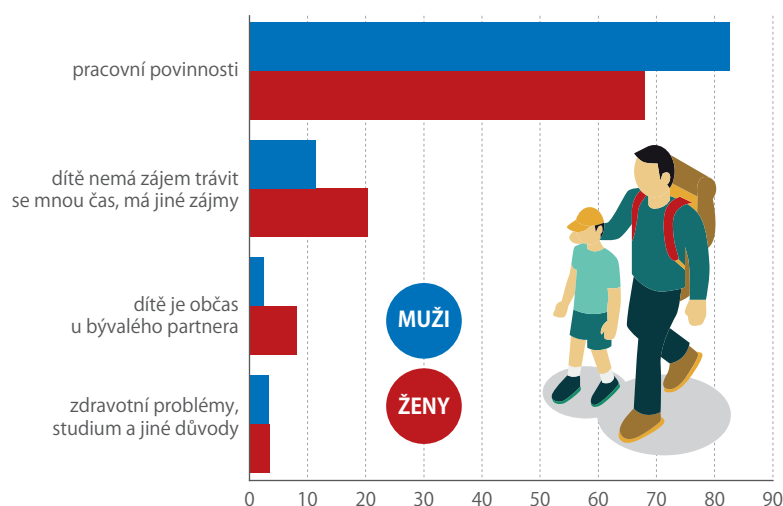

Zdroj: ČSÚ

zájmy a nechce trávit s rodičem více času. To vnímaly v mnohem větší míře ženy, uvedla to každá pátá dotazovaná (20,4 %), zatímco u mužské části populace označilo tento důvod jen 11,5% respondentů. Ženy také častěji než muži jako příčinu nedostatku společně stráveného času s dětmi uváděly skutečnost, že dítě tráví čas u bývalého partnera/partnerky. Zmínilo to 8,2% žen a 2,5% mužů. Další důvody, jako jsou zdravotní problémy na straně rodiče či dítěte, rozšiřování vzdělání apod., označilo téměř shodně 3,5% dotázaných mužů i žen.

Součástí šetření byla i podrobnější otázka, jak často tráví dotazovaní osobně a aktivně čas se svými dětmi, např. při jídle, povídání, hraní, učení, při sportu, na cestě do školy, na společných procházkách či výletech. Ze sebraných dat vyplynulo, že naprostá většina žen (96%) tráví se svými dětmi aktivně čas každý den. Naproti tomu každý desátý muž přiznal, že se svým dítětem či dětmi tráví aktivně čas zhruba jen jednou týdně.

DŮVOD, PROČ RODIČE NETRÁVÍ S DÍTĚTEM/DĚTMI VÍCE ČASU (% , 2021)

Zdroj: ČSÚ

JAK BY MĚLO BÝT ZAJIŠTĚNO, ABY PLATY ZAMĚSTNANCŮ ADEKVÁTNĚ REAGOVALY NA INFLACI?

JOSEF STŘEDULA
předseda ČMKOS

“

Jedná se o jednu z nejdůležitějších otázek politiky odměňování zaměstnanců. Netýká se ovšem pouze platů, ale samozřejmě také mezd. V platové oblasti dlouhodobě usilujeme o to, aby se základem vyjednávání o růstu ve veřejné správě a službách stala pravidelná valorizace všech platových tabulek (resp. platových stupňů a tříd) o oficiálně očekávanou inflaci. To je v situaci dnešní rychle rostoucí inflace naprosto zásadní. Teprve pak by mělo nastoupit vyjednávání o skutečném reálném navýšení platů. Automatickou valorizaci platů podle inflace lze samozřejmě ošetřit legislativně. Musí o to ovšem být zájem nejen ze strany odborů, ale též ze strany aktuálně vládnoucí koalice. A nejlépe i opozice – aby to nějakou dobu vydrželo. Situace je bohužel jiná. Vývoj platů se každoročně upravuje (nebo také neupravuje) nejen podle aktuálního stavu státního rozpočtu, jak je neustále veřejnost přesvědčována, ale především podle aktuálních priorit té či oné vládní koalice. A to je špatně.

V případě mezd probíhá svobodné kolektivní vyjednávání na úrovni jednotlivých podniků mezi zástupci odborů a podnikatelů. Nicméně i zde je důležité zajistit (a to zvláště v této době) ochranu mezd před inflací. Vedle vlastního kolektivního vyjednávání je jediným účinným legislativním nástrojem, který by tomu mohl napomoci, růst a pravidelná valorizace minimální mzdy. Bohužel ani u tohoto klíčového ukazatele se nedokážeme dlouhodobě dohodnout se zástupci zaměstnavatelů a vlády na legislativním ukotvení pravidelné valorizace. Zdůrazňuji – legislativním ukotvením. O tom, že „gentlemanské“ dohody v našem prostředí velmi často nefungují, jsme se poučili již na začátku ekonomické transformace v roce 1991. Jednou z klíčových součástí tehdy uzavřené generální dohody byla pravidelná valorizace minimální mzdy. Tento závazek nebyl nikdy ze strany vlády naplněn.

”

Od domu k domu

Pokud bydlíte v okrese Mladá Boleslav, možná jste se s některou z nich už potkali. Jestli ne, můžete se těšit, že vaši domácnost někdy navštíví. Kdo? Tazatelky ČSÚ Iveta Nekorancová a Petra Ulrichová.

Foto: Tereza Koutecká

Jak jste se staly tazatelkami?

IN: Tuhle práci dělala už moje maminka, která pracovala na statistickém úřadě od roku 1995 a působila na úseku zemědělství. Když v roce 2014 hledali někoho na uvolněné místo, nabídla to mně.

PU: Mně zase řekla o možnosti dělat tazatelku Iveta. Jsme dlouholeté kamarádky, a když jsem na konci mateřské přemýšlela, co dál, usoudila jsem, že by mě

to bavilo. Předtím jsem byla zaměstnána v zákaznickém centru distributora plynu. Byla to také zajímavá práce s lidmi, ale celou pracovní dobu jsem seděla v kanceláři, a to už se mi nechtělo.

Kdo určuje, které domácnosti máte navštívit?

IN: Pokyny dostáváme od naší garantky. Vždy na tři měsíce dopředu obdržíme výpis, ve kterém jsou adresy

**PAVEL
ČERNÝ**
oddělení
marketingu a PR

domácností. Jindy máme jenom jeden obvod, ale to zase zpravidla bývá navíc nějaké mimořádné šetření. PU: Když je těch šetření více, bývá náročné mezi nimi přepínat a hlídat si, abych pro každou domácnost použila správný dotazník. Proto se snažím do jednoho dne soustředit jenom jeden druh šetření. Je to pak o něco jednodušší.

Jak víte, jestli v době vaší návštěvy bude zrovna někdo doma?

PU: To samozřejmě nevíme, protože dopředu o té domácnosti nemáme žádné informace. Když nikoho nezastihneme, musíme se vrátit v jinou denní dobu. IN: Mně se v Mladé Boleslavi osvědčilo navštěvovat byty kolem poledne. Většina lidí tady pracuje na směny ve Škodovce, takže ti po noční jsou už vyspaní a ti, co jdou na odpolední, jsou ještě doma. A důchodci a maminky s dětmi jsou doma na oběd. Nezastihnu jenom ty, kteří pracují na ranní. V menších obcích, kde se všichni znají, se zase informuji na obecním úřadě, jestli v daném domě někdo bydlí a kdy ho je možné zastihnout.

Jak se dostáváte do bytových domů s uzamčeným vchodem?

IN: Můžeme počkat, až někdo půjde dovnitř nebo ven, a tomu se prokážeme průkazem a zeptáme se ho, zda neví, kdo v daném bytě bydlí. Nebo kontaktujeme správce či domovníka. Ti bývají většinou ochotní a ke konkrétní domácnosti nás dovedou.

Máte nějaký osvědčený postup, jak respondenta přesvědčit, aby se šetření zúčastnil a nezavřel před vámi dveře?

PU: Nejdůležitější je být v dobrém rozpoložení. Když máte špatnou náladu, respondent to vycítí a kontakt se navazuje mnohem hůř.

IN: Těžké to bývá hlavně v den, kdy mě první respondent, třeba i trochu hrubě, odmítne. Pak už nemám takovou jistotu, a to se při rozhovorech s těmi dalšími samozřejmě projeví. Pro ten první moment je důležité umět rychle odhadnout, čím si respondenta získám. Rozhovor nemůžu začít rovnou otázkami, musím mu pochválit třeba zahrádku, hezkého pejska nebo květiny na chodbě. Prostě respondenta musím nejdřív rozmluvit na nějaké téma, které je mu příjemné. PU: Hovor o běžných věcech je potřebný, abyste s lidmi navázali vztah a aby ve vás získali důvěru. Když se to podaří, vyplňuje se pak dotazník snadno. IN: Zásadní je také udržovat oční kontakt. Pokud dlouho koukáte do papírů nebo do počítače, nepůsobí to moc dobře.

Kolik procent respondentů účast v šetření obvykle odmítne?

IN: Šetření jsou dobrovolná a záleží jenom na respondentovi, zda se jich zúčastní, nebo ne. Lidé také mívají různou náladu a záleží, do jakého momentu se trefíte. Když zrovna prožili něco negativního a jsou naštvaní na celý svět, odpovídat na naše otázky se

a čísla bytů. My pak podle mapy adresy vyhledáme, a když se jedná o bytový dům, tak odpočítáme číslo bytu. Na jeho dveře pak klepeme. Já se snažím zjistit majitele předem z katastru nemovitostí, ale to mnohdy nesouhlasí, ve skutečnosti tam pak bydlí někdo jiný.

Kolik domácností denně navštívíte?

PU: Náplní naší práce je více druhů šetření, takže se to nedá jednoduše zprůměrovat. Každý den je úplně jiný, práce tazatelky je velmi různorodá. Kromě životních podmínek a finanční situace domácností zjišťujeme třeba také užívání výpočetní techniky, zaměstnanost členů domácnosti, cestování, druhy vytápění a další témata. Někdy se tak sejde několik různých šetření najednou a práce v terénu je hodně, jindy je víc páírování a přípravy v kanceláři.

IN: Stane se, že na jeden týden nám vyjdou tři nebo i čtyři sčítací obvody a každý z nich má šest

»
Rozhovor nemůžu začít rovnou otázkami, nejdříve musím respondentovi něco pochválit a získat si jeho důvěru.

Tazatelky Českého statistického úřadu působící v okrese Mladá Boleslav. V rámci různých typů šetření navštěvují náhodně vybrané domácnosti a v nich pomocí dotazníků zjišťují údaje o životních podmínkách domácností, jejich finanční situaci, zaměstnanost členů a další informace důležité pro nastavení sociálních politik státu. Celkem v České republice ČSÚ zaměstnává 312 tazatelek a tazatelů.

Iveta Nekorancová a Petra Ulrichová

jim samozřejmě nechce. Jindy by přitom byli vstřícní a příjemní. Je to taková loterie. Někdy se podaří vyšetřit celý obvod, ale obvykle jedna až dvě domácnosti odmítnou.

Když vás někdo odmítne, zkusíte to po čase znovu?

PU: Ano, vrátíme se, protože je šance, že respondent bude mít lepší náladu, nebo že v bytě zastihneme někoho jiného. Musím ale přiznat, že úspěšnost při takové opakované návštěvě nebývá vysoká.

Pokud respondent s šetřením souhlasí, kde vlastní rozhovor probíhá?

IN: Nejčastěji mezi dveřmi. Je to z hlediska bezpečnosti vhodnější pro nás i pro respondenta. My nikdy nevíme, na koho uvnitř bytu narazíme, a respondent nemusí mít obavu, že mu narušujeme soukromí. Občas nás samozřejmě někdo pozve dál, třeba staří lidé, kteří si chtějí popovídat, ale zpravidla se snažíme do domácností nevstupovat.

PU: V létě také často s respondenty sedíme na zahradce nebo na dvorku pod pergolou.

Jak dlouho obvykle trvá rozhovor?

PU: To samozřejmě závisí na druhu šetření a na počtu osob v domácnosti. Někteří lidé si také chtějí popovídat a odbíhají od otázek k dalším tématům, takže rozhovor pak trvá mnohem déle. Obvykle se v jedné domácnosti zdržujeme od desítek minut až po dvě hodiny.

Poznáte, když respondent odpovídá nepravdivě?

IN: Myslím, že ano, ale moc často se to nestává. Když někdo nechce odpovídat, tak rovnou odmítne. Proč by si měl něco složitě vymýšlet?

Kontroluje někdo vaši práci, zda jste v dané domácnosti skutečně byly?

PU: Kontroly provádí naše garantka, která namátkově oslovuje přímo respondenty a zjišťuje, zda a kdy proběhla návštěva. Dále se pak kontrolují odevzdané formuláře, nejen jestli jsou správně vyplněné, ale i logicky, zda odpovědi sedí a jestli nevypadají nějakým způsobem podezřele.

Jak respondentům vysvětlujete, k čemu se šetření v domácnostech využívají a proč je důležité, aby se jich účastnili?

PU: Třeba na základě zjištění o příjmech a výdajích domácností se nastavuje finanční politika státu – které skupiny osob, v jakých životních situacích a jakými částkami by se měly podporovat. Nebo šetření pracovních sil slouží zase k tomu, aby se vědělo, jak se daří zaměstnávat maminky s malými dětmi, nebo jestli si důchodci musejí k penzi přivydělávat, aby vyžili. Takovéto příklady z praxe jsou pro respondenty srozumitelné.

Stává se vám, že byste s respondentem navázaly vztah a potkávaly se dál i v osobním životě?

PU: Abych s někým chodila na pivo nebo jela na dovolenou, to se mi nestává, ale v šetřeních, kdy domácnosti navštěvujeme opakovaně, se zvláště u starších lidí někdy cítím, jako bych jela na návštěvu k příbuzným. Jedna babička pokaždé navařila a napekla a pak vykládala, co se za dobu, po kterou jsme se neviděly, stalo. Bylo to moc příjemné a až mě mrzelo, že to po čtyřech letech skončilo. Takových případů je samozřejmě minimum, ale potěší.

IN: Já jsem se díky své práci seznámila s člověkem, který má včely a zásobuje naši rodinu medem. Můj manžel mu na oplátku vozí speciality ze Slovenska.

Je ochota respondentů účastnit se šetření stále stejná, nebo se v čase mění?

IN: Mění se výrazně v závislosti na aktuální situaci ve společnosti. V současné době je to hodně špatně, lidé jsou vystresovaní nejdříve covidem, pak inflací a teď válkou na Ukrajině. Mnoho respondentů se bojí, že jim chceme do domácnosti nastěhovat uprchlíky z Ukrajiny. Za dobu, co tuhle práci dělám, je to teď asi nejhorší. Lidé jsou často naštvaní a zvyšuje se počet slovních útoků.

PU: Respondentovi se prokazujeme průkazem tazatele a občanským průkazem a necháváme u něho vizitku. Po návštěvě domácnosti starších lidí pak občas volají jejich děti či vnuci, aby si ověřili, že jsme skutečně z Českého statistického úřadu, což je naprosto v pořádku. Ale v poslední době se zvyšuje počet těch, kteří si rovnou stěžují a někteří jsou i dost neurvalí.

IN: Určitě by pomohlo, kdyby lidé o práci tazatele a tazatelů byli více informováni v médiích. Aby se neukazovaly jen případy různých podvodníků, ale třeba také reportáž o šetření v domácnostech s vysvětlením, proč je to důležité a co to společnosti přináší.

Přes všechny těžkosti tu práci vykonáváte stále dál. Co vás na ní nejvíc baví?

PU: To, jak je různorodá, že nemusím sedět osm hodin v kanceláři. Ráda jezdím i do obcí mimo Mladou Boleslav a povídám si s lidmi.

IN: Já mám radost vždycky, když se mi podaří dokončit rozhovor, když je respondent vstřícný a je cítit, že i on si se mnou rád povídá.

Co je naopak na vaší práci nejobtížnější?

IN: Nepříznivé počasí. Do terénu musíme, ať prší, mrzne, nebo praží slunce. Když jezdíme do obcí, nemáme se mnohdy ani kde najíst, kde si odpočinout... Jsou situace, kdy formulář s otázkami máme rozložený na víku popelnice a respondent s námi mluví vykloněný z okna. Někdy je to opravdu velmi náročné.

Nejnáročnějším obdobím pro vás tedy bude asi pozdní podzim a zima?

IN: Z hlediska počasí ano, ale z hlediska množství práce to bývá dost často léto. Kromě šetření v domácnostech ještě také zajišťujeme přípravu a zpracování voleb. Ty se konají téměř každý rok. Letos to budou komunální a my budeme od poloviny července na okresním pracovišti pořizovat registr kandidátů. Je to spousta práce, vedle které musíme zvládnout všechny ostatní běžné úkoly.

Čím si po náročném dni dobijíte baterky?

PU: Já většinu volného času trávím s rodinou. Mám tři syny, kteří se věnují florbalu, takže s nimi hodně jezdíme na tréninky a turnaje a při fandění se můžu odreagovat.

IN: Mě zase nabíjejí úspěchy dcery, která je členkou české reprezentace taekwon-do. Odpočívám také v přírodě, mám ráda ticho a klid. No, a když jedu od respondenta a chci si udělat radost, koupím si nějakou hezkou maličkost. Třeba i něco dobrého na zub.

Statistická ročenka ČR

Portrét České republiky v datech

pravidelně
od roku 1957

každoročně
česko-anglicky

v knižní
i elektronické
podobě

objednavky@czso.cz
www.czso.cz/rocenka_CR

ČSÚ a zpracování výsledků voleb

Vydavatel: Český statistický úřad

Zpracování volebních výsledků představuje pro ČSÚ velmi odpovědnou a náročnou činnost. Nová publikace shrnuje více než 30 let, po které úřad tuto činnost vykonává. Celkem 16 kapitol s grafy, kartogramy a infografikami seznamuje čtenáře s procesem zjišťování a zpracování výsledků voleb, představuje volební výsledky v dlouhodobých časových řadách a přináší mnoho zajímavostí a souhrnných informací o volbách, které nebývají běžně publikovány.

PUBLIKACE PLNÁ ZAJÍMAVOSTÍ

Víte, kdo je nejdéle sloužícím českým europoslancem? Kdy a kde bylo zvoleno první zastupitelstvo obce tvořené pouze ženami? A kolik kandidátů získalo mandát díky přednostním hlasům? Odpovědi na tyto otázky poskytnou jednotlivé kapitoly nově vydané publikace. A nejen to. Dozvíte se také o zapojení krajských správ ČSÚ do organizace voleb či o spolupráci s dalšími volebními orgány.

Úvodní kapitoly se věnují obecným aspektům zpracování výsledků napříč všemi druhy voleb. Čtenáři zde mohou mimo jiné najít informace o faktorech ovlivňujících rychlost zpracování výsledků, o využití okrskového programu či o počtu volebních okrsků. Vyhledávaná budou jistě také data o volební účasti, o pravděpodobnosti zvolení ve volbách do obecních zastupitelstev nebo o průměrném věku kandidátů a zvolených zastupitelů.

Další část publikace se zaměřuje na jednotlivé druhy voleb. Čtenářům předkládá informace o úspěšnosti nezávislých kandidátů a politických stran při zisku mandátů v obecních zastupitelstvech, o počtu politických subjektů zvolených do krajských zastupitelstev, o výsledcích přednostního hlasování ve volbách do Poslanecké sněmovny nebo o tom, kolik senátorů bylo zvoleno již v 1. kole. Kapitola věnovaná volbám do Evropského parlamentu poskytne odpověď na otázku, kolik europoslanců již hájilo české barvy, a v kapitole o volbě prezidenta republiky se čtenáři mohou

o vítězném kandidátovi dozvědět například to, v kolika obcích republiky zvítězil.

V závěrečných kapitolách lze zjistit, ve kterém státě volí nejvíce krajanů pobývajících v zahraničí, v kolika obcích bylo většinově hlasováno proti vstupu do Evropské unie, jak pandemie covidu-19 ovlivnila zpracování voleb a co vše je možné najít na webu volby.cz.

Vedle tištěné podoby je publikace ČSÚ a zpracování výsledků voleb k dispozici také zdarma ke stažení na webových stránkách ČSÚ.

 bit.ly/3twGVKe

ČESKÉ ŠKOLSTVÍ V MAPÁCH

Vydavatel:
Česká školní inspekce

Nejdůležitější charakteristiky české vzdělávací soustavy na úrovni okresů. Mnoho dat uvedených v této publikaci nebylo dosud zveřejněno.

 bit.ly/38z7BD5

REGIONÁLNÍ ROČENKA EUROSTATU 2021

Vydavatel:
Eurostat

Podrobné statistické informace z mnoha oblastí lidské činnosti seřazené podle regionů v členských zemích EU, v zemích EFTA a v zemích usilujících o vstup do EU.

 bit.ly/3yHUv12

ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2021

Vydavatel:
Ministerstvo obrany ČR

Shrnutí základních informací o české armádě, jejím zapojení do mezinárodních struktur a o hlavním směrování výcviku. Velká část publikace je věnována zahraničním misím.

 bit.ly/3wxJ7lz

PUBLIKACE ČSÚ

 tištěná online

Integrované šetření v zemědělství (2020)

Analytické vyhodnocení výsledků šetření z roku 2020, srovnání s výsledky z roku 2010, regionální vyhodnocení dat a analýza zemědělských subjektů v rozdělení do kvartilů.

Počet obyvatel v obcích

(1. 1. 2022)

Do údajů jsou promítnuty územní změny a výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Hodnoty k 1. lednu 2022 byly dopočítány doplněním demografické bilance zpětně k rozhodnému datu sčítání.

Studenti a absolventi vysokých škol v ČR (2001–2021)

Informace o vývoji počtu studentů a absolventů za posledních dvacet let a jejich členění podle genderu, státní příslušnosti, studijního programu a oboru. V tabulkové části jsou doplněny vybrané údaje o studentech a absolventech z databáze MŠMT.

Soupis hospodářských zvířat (2022)

Výsledky soupisu hospodářských zvířat podle jednotlivých druhů a věkových kategorií. Stavby skotu, krav, prasat, prasnic, ovcí, koz, drůbeže a slepic podle jednotlivých krajů.

Vodovody, kanalizace a vodní toky (2021)

Vybrané technické ukazatele vodovodů, kanalizací a čistíren odpadních vod, údaje o vodních tocích, odběrech povrchových vod a vypouštění znečištění.

www.czso.cz | objednavky@czso.cz

KALENDÁŘ: Rychlé informace

ČERVENEC 2022

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

1 PÁ

Deficit a dluh vládních institucí (1. Q 2022)

4 PO

Odhady sklizní (6/2022)

7 ČT

Průmysl (5/2022)

Stavebnictví (5/2022)

Zahraniční obchod se zbožím (5/2022)

11 PO

Maloobchod (5/2022)

13 ST

Indexy cen vývozu a dovozu zboží (5/2022)

Indexy spotřebitelských cen – inflace (6/2022)

20 ST

Indexy cen výrobců (6/2022)

25 PO

Konjunkturální průzkumy (7/2022)

29 PÁ

Předběžný odhad HDP (2. Q 2022)

Česká populace zestárla

Sčítání lidu, domů a bytů 2021 potvrdilo pokračující demografické stárnutí populace Česka.

JAKUB VACHUŠKA

oddělení metodiky,
analýz a diseminace
sčítání

K datu Sčítání lidu, domů a bytů 2021 žilo v Česku téměř 6,7 milionu osob ve věku 15–64 let, což v relativním vyjádření představovalo téměř dvě třetiny populace. Seniorů ve věku 65 a více let pak v Česku žilo přes 2,1 milionu (tedy každý pátý sečtený) a děti ve věku do 14 let skoro 1,7 milionu. Zatímco první zmíněná skupina obyvatel se od předchozího sčítání v roce 2011 početně snížila, počty dětí do 15 let a seniorů nad 64 let se naopak zvýšily. Jejich nárůst byl natolik výrazný, že celkový počet obyvatel Česka se zvýšil i přesto, že v ekonomicky aktivním věku ubylo téměř 600 tisíc obyvatel.

Do výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021 se výrazně promítlo demografické stárnutí. Zatímco ve sčítání v roce 2011 bylo zastoupení obyvatel ve věku 65 a více let těsně pod 16 %, v roce 2021 již přesáhlo

20 %. Počet těchto obyvatel vzrostl dokonce skoro o 31 %. Podíl věkové skupiny 15–64 let činil ve sčítání před deseti lety 69,6 %, do sčítání v roce 2021 se snížil na 63,5 %. Absolutně to odpovídalo již zmíněnému úbytku o téměř 600 tisíc obyvatel. Snižování podílu této věkové skupiny v populaci demografové nazývají uzavírání demografického okna, protože se snižuje příznivé zastoupení obyvatel ekonomicky aktivního věku v populaci.

V souladu s demografickým stárnutím se změnil i průměrný věk obyvatel žijících v Česku. Od předchozího sčítání narostl o 1,7 roku ze 41,0 na 42,7 roku. Stejně jako v roce 2011, i nyní byly o něco starší ženy než muži, když jejich průměrný věk dosáhl 44,1 roku, zatímco průměrný věk mužů činil 41,2 roku.

ZÁKLADNÍ VĚKOVÉ CHARAKTERISTIKY POPULACE V ČESKU PODLE SLDB

rok	podíl obyvatel ve věku (%)			průměrný věk (roky)		
	0–14 let	15–64 let	65 a více let	celkem	muži	ženy
2011	14,3	69,6	15,8	41,0	39,5	42,4
2021	16,1	63,5	20,4	42,7	41,2	44,1

Zdroj: ČSÚ

HLAVNÍ VĚKOVÉ SKUPINY OBYVATEL V ČESKU PODLE SLDB

rok	počet obyvatel celkem	počet obyvatel ve věku		
		0–14 let	15–64 let	65 a více let
2011	10 436 560	1 488 928	7 267 169	1 644 836
2021	10 524 167	1 691 760	6 684 359	2 148 048
absolutní změna 2021/2011	87 607	202 832	–582 810	503 212
relativní změna 2021/2011	0,8 %	13,6 %	–8,0 %	30,6 %

Zdroj: ČSÚ

ZMĚNY NA VĚKOVÉ PYRAMIDĚ

Známky stárnutí české populace od roku 2011 do roku 2021 jsou patrné i na věkové pyramidě. Osoby žijící mezi lety 2011 a 2021 zestárly a přispěly tak ke zvýšení průměrného věku celé populace. Tento posun žijících osob do vyššího věku nebyl dostatečně vykompenzován nárůstem počtu živě narozených, potažmo nárůstem počtu osob v mladších kategoriích, a těžiště věku se proto posunulo výše. Jak je na věkové pyramidě také vidět, kohorta narozených po druhé světové válce a v padesátých letech 20. století (nyní ve věku 65 až 75 let) se od sčítání 2011 do sčítání 2021 početně snížila vlivem úmrtnosti. Naproti tomu kohorta narozených v sedmdesátých letech 20. století (nyní ve věku kolem 45 let) takový početní úbytek nezaznamenala.

ROZDÍLY MEZI KRAJI A OKRESY

Ve sčítání 2021 se nejmladším obyvatelstvem mezi všemi kraji profilovaly hlavní město Praha

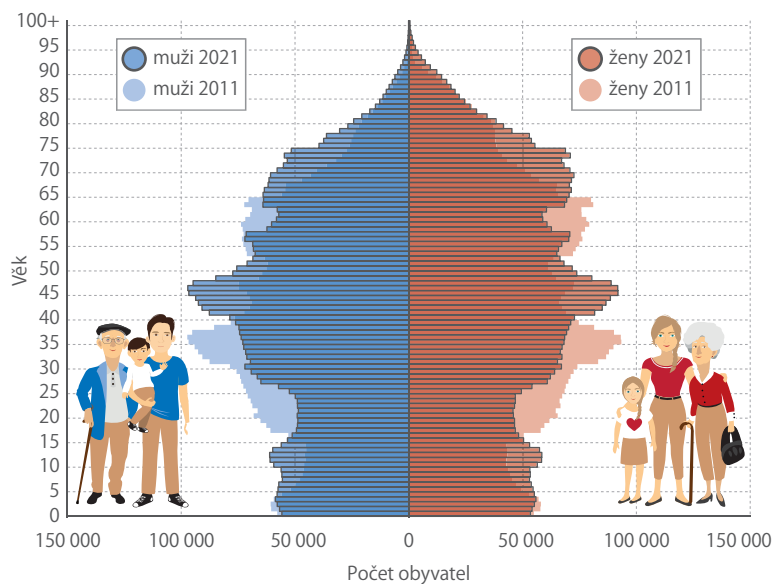
a Středočeský kraj, kde byl průměrný věk 41,4, resp. 41,6 roku. Naopak nejstarší obyvatelé s průměrným věkem 43,8 roku žili v kraji Zlínském a dále v Královéhradeckém a v Karlovarském (oba shodně 43,6 roku). Zatímco pod celorepublikovým průměrem zůstali jen obyvatelé tří krajů, nad průměrem byli obyvatelé jedenácti krajů. Důvodem je skutečnost, že celorepublikový průměr byl ovlivněn mladším a velice početným obyvatelstvem hlavního města Prahy a krajů Středočeského a Jihomoravského.

V průměru nejstarší ženy měl kraj Zlínský (45,5 roku) a nejstarší muže kraj Karlovarský (42,2 roku). Naopak nejmladší ženy žily v hlavním městě Praze a ve Středočeském kraji (shodně 42,8 roku) a muži v hlavním městě Praze (39,9 roku). V souladu s tím měl Zlínský kraj druhý nejvyšší podíl žen ve věku 65 a více let a hlavní město Praha nejnižší podíl mužů a druhý nejnižší podíl žen v této věkové skupině.

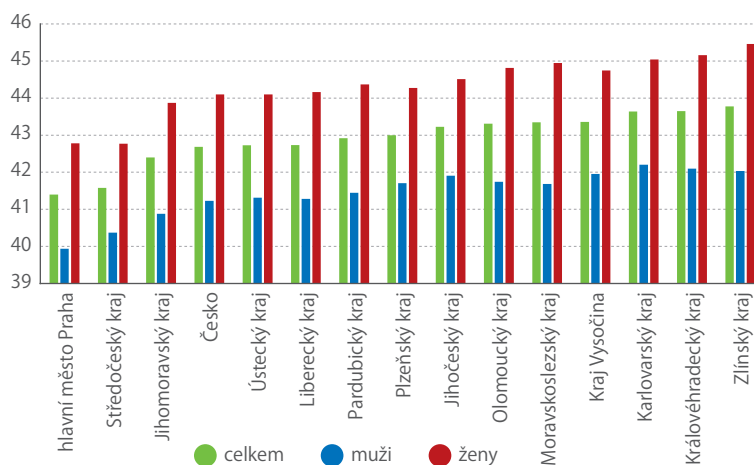
Okresem s nejstarším obyvatelstvem byl Jeseník s průměrným věkem 44,8 roku a s odstupem 0,4 roku od druhých Klatov. Je zajímavé, že v první desítku okresů s nejstarším obyvatelstvem se nacházelo sedm těchto územních celků v pohraničí a pouze dvě dvojice okresů (Jeseník – Bruntál, Pelhřimov – Jindřichův Hradec) spolu sousedily. Složení první desítky okresů podle nejvyššího průměrného věku mužů, ale i žen bylo velice podobné. Nejstarší muži i ženy v Česku žili v okrese Jeseník, následováni muži z okresu Klatovy a ženami z okresu Hodonín.

Naopak nejmladší obyvatelé žili v okrese Praha-východ, kde průměrný věk dosáhl 39,2 roku, v případě mužů pak 38,3 a v případě žen 40,0 roku. Druhé místo patří okresu Praha-západ, a to jak za obyvatele celkem (39,6 roku), tak i zvlášť za muže (38,8 roku) a za ženy (40,4 roku). Tyto zmíněné dva okresy měly výrazně mladší obyvatelstvo, protože ve třetím nejmladším okrese Brno-venkov dosáhl průměrný věk za obyvatele celkem 41,3 let (za muže 40,1 a za ženy 42,5 let).

ZMĚNY NA VĚKOVÉ PYRAMIDĚ MEZI LETY 2011 A 2021

PRŮMĚRNÝ VĚK OBYVATEL (roky)

Zdroj: ČSÚ

SafeCentrum

Služby v oblasti mikrodat

pro výzkumné
a vědecké
instituce

pro studenty
vysokých
škol

safecentrum@czso.cz

Domů určených k bydlení stále přibývá

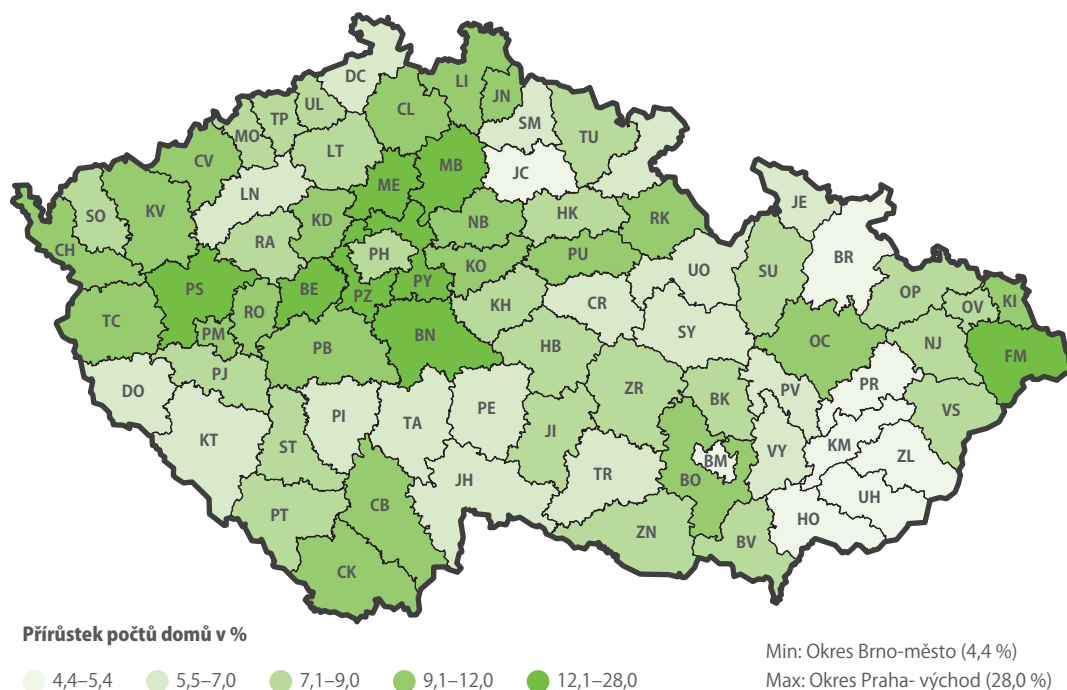
Data za domy zjištěná ze Sčítání 2021 přinášejí zajímavé informace o bydlení v Česku.

ŠTĚPÁN MORAVEC

oddělení koordinace přípravy a zpracování sčítání

PŘÍRŮSTEK POČTU DOMŮ MEZI SČÍTÁNÍM 2011 A 2021 PODLE OKRESŮ

Zdroj: ČSÚ

Na rozdíl od dat za obyvatelstvo, která byla při sčítání v roce 2021 zjišťována prostřednictvím dotazníku přímo od respondentů, se hodnoty za domy získávaly převážně z dostupných registrů a informačních systémů veřejné správy. Díky tomu se výrazně snížila administrativní zátěž pro občany.

NÁROČNÁ PŘÍPRAVA

Cesta ke zveřejnění prvních výsledků za domy byla poměrně dlouhá a náročná. Přestože v České republice existují celoplošné registry budov – administrativní Registr územní identifikace, adres a nemovitostí a statistický Registr sčítacích obvodů a budov, jejich evidence budov a o nich shromažďované informace se mnohdy rozcházejí nebo nejsou úplné. Proto bylo jedním z úkolů ČSÚ v rámci přípravné fáze sčítání tyto vzájemné rozpory a nedostatky odstranit a zkompletovat a zkvalitnit údaje zejména o budovách, které podléhají sčítání. Tato územní příprava započala již více než dva roky před samotným sběrem dat od domácností. Vedle pracovníků ČSÚ se na ověřování a aktualizaci údajů o budovách a jejich adresách podílely vybrané obecní a stavební úřady a osloveni byli i vlastníci bytových domů z řad bytových družstev a ostatních právnických subjektů. V neposlední řadě měli

ověření správnosti evidence budov a jejich vybraných charakteristik provést i sčítací komisaři během svých pochůzek k respondentům, nicméně kvůli nepříznivé epidemické situaci bylo došetřování údajů zejména v bytových domech nakonec výrazně omezeno.

Přesto se v rámci územní přípravy i terénních prací podařilo došetřit či aktualizovat značné množství chybějících či chybných údajů za budovy. Výsledky Sčítání 2021 za domy tak shrnují a reflektují údaje z mnoha různých zdrojů. Výjimku představují údaje o vlastnické struktuře domovního fondu, které byly převzaty pouze z dat katastru nemovitostí platných k 26. 3. 2021.

ZA 30 LET TĚMĚŘ PŮL MILIONU NOVÝCH DOMŮ

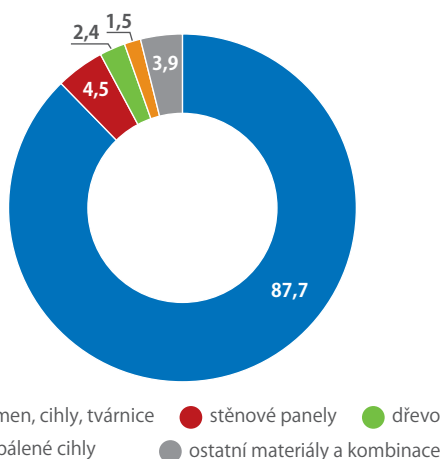
Aktuálně již ČSÚ zveřejnil údaje o počtu domů, jejich vlastnické struktuře, období výstavby nebo rekonstrukce, materiálu nosných zdí, způsobu odvádění odpadních vod a vybavení výtahem. Data jsou dostupná za všechny základní územní úrovně až do obcí a městských částí či obvodů. Vzhledem k tomu, že ještě nejsou zpracována data o obydlivosti domů, týkají se aktuální výstupy celého domovního fondu, který zahrnuje jak obydlené, tak i neobydlené domy.

Při sčítání 2011 byla většina charakteristik za domy zjišťována a prezentována jen za obydlené domy s byty, což ztěžuje srovnatelnost výsledků mezi oběma sčítáními. Do budoucna proto ČSÚ počítá s tím, že po zpracování údajů o obydlenosti domů ze Sčítání 2021 budou kvůli historické srovnatelnosti připraveny i výstupy za obydlené domy s byty.

Plně porovnatelný s předchozími sčítáními je však zjištěný počet domů, protože metodika výpočtu tohoto údaje se nijak neměnila. Do počtu domů jsou zahrnuty všechny domy určené k bydlení, tj. objekty s byty (bytem) a objekty obsahující jiné prostory určené k bydlení nebo dlouhodobějšímu ubytování, jako jsou ubytovací zařízení. Kromě rodinných a bytových domů se tedy započítávají například i domovy a penziony pro důchodce, internáty a domovy mládeže, dětské domovy, ústavy sociální péče, kláštery a konventy, azylová zařízení pro cizince, ubytovny a svobodárny apod. Do domovního fondu se řadí rovněž provozní budovy s bytem (např. škola s bytem školníka). Naproti tomu provozní budovy či rekreační objekty bez bytu, nezakladované domy, různá nouzová a mobilní obydlí se do celkového počtu domů nezahrnují.

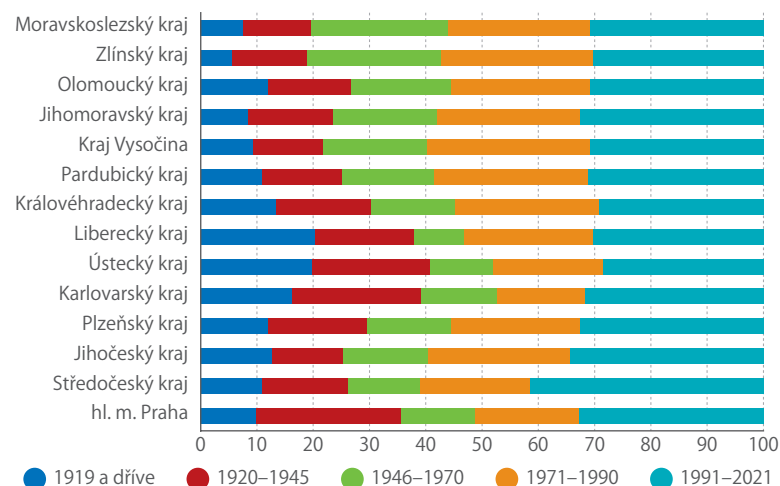
Od sčítání v roce 2011 se počet domů v Česku zvýšil o téměř 194 tisíc (+9,0%) a přesáhl již 2 352 tisíc. Počet domů rostl v poslední dekádě výrazně rychlejším tempem než počet obyvatel (+0,8%), což se odrazilo na jejich vzájemné relaci. Při sčítání 2021 připadalo na jeden dům v průměru 4,5 obyvatel, v roce 2011 to bylo 4,8. V krajském srovnání se za posledních deset let zvýšil počet domů nejrychlejším tempem ve Středočeském kraji (+14,3%), který si tak ještě více upevnil pozici kraje s nejpomalejším domovním fondem v ČR (téměř 404 tisíc). Naopak nejpomaleji přibývalo domů od roku 2011 ve Zlínském kraji (+5,4%), který v mezikrajském srovnání zaujímá poslední pozici i z hlediska přírůstku domovního fondu po roce 1991. Celkem se počet domů v Česku rozrostl za posledních 30 let o více než 483 tisíc, což odpovídá pětině současného domovního fondu.

DOMOVNÍ FOND ČR PODLE MATERIÁLU NOSNÝCH ZDÍ (%)

Zdroj: Sčítání 2021

SKLADBA DOMOVNÍHO FONDU ČR PODLE OBDOBÍ VÝSTAVBY NEBO REKONSTRUKCE (%)

Zdroj: Sčítání 2021

SOUKROMÉ VLASTNICTVÍ DOMINUJE

V rámci vlastnické struktury domů jsou i přes ztíženou srovnatelnost s předchozími cenou zřetelné trendy související s pokračující privatizací a restitucemi zejména bytových domů po roce 1989. Již třetí sčítání po sobě pokračoval pokles počtu domů ve vlastnictví bytových družstev, obcí a státu, které v roce 2021 zaujímaly dohromady jen 2,4% domovního fondu se zjištěným typem vlastníka. Na druhé straně došlo k posílení vlastnictví soukromými fyzickými osobami, kterým patřilo již 88,7% všech domů v České republice, a k nárůstu kategorie „spoluvlastnictví vlastníků bytů (jednotek)“ coby druhé nejčastější formy vlastnictví (6,3%). Ta se vyskytuje zejména v bytových domech. Spoluvlastnictví vlastníků bytů (jednotek) zahrnuje pouze případy, kdy je celý dům ve spoluvlastnictví fyzických či právnických osob, které jsou vedeny v katastru nemovitostí jako vlastníci konkrétních vymezených jednotek typu byt či skupina bytů.

Mezi kraji se svými hodnotami vymyká zejména hl. m. Praha, které mělo kvůli nadprůměrnému zastoupení bytových domů zdaleka nejnižší podíl domů ve vlastnictví fyzických osob (68,1%) a naopak nejvyšší relativní podíly domů ve spoluvlastnictví vlastníků bytů (20,7%), ve vlastnictví jiných právnických osob (6,7%) a bytových družstev (2,8%).

RELATIVNĚ MLADÝCH DOMŮ JE TŘETINA

Údaj o období výstavby či rekonstrukce domu byl v minulých sčítáních tradičně zjišťován přímo od vlastníků či správců domů, zatímco při Sčítání 2021 byly tyto deklaratorní údaje respondentů z předchozích sčítání v letech 2011 a 2001 porovnány a ověřeny prostřednictvím evidovaných administrativních záznamů, zejména v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí. Obdobím výstavby nebo rekonstrukce se z pohledu Sčítání 2021 rozumí období, kdy byl dům dostavěn a předán do užívání

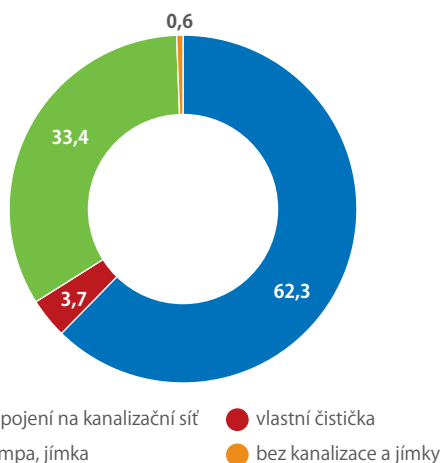
(kolaudace), případně proběhla jeho významná rekonstrukce spojená s modernizací bytů, přístavbou/nástavbou nových podlaží či bytů, která vyžadovala kolaudační souhlas. Podle výsledků Sčítání 2021 bylo v desetiletém období od roku 2011 v Česku postaveno nebo zásadně zrekonstruováno 226,6 tisíce domů. Podíl domů postavených nebo zrekonstruovaných po roce 1991 ze všech domů se zjištěným obdobím výstavby nebo rekonstrukce dosáhl 33,0%. V období mezi lety 1946 a 1990 byly postaveny nebo zrekonstruovány dvě pětiny domů, u nichž se podařilo tento údaj zjistit. Zhruba každý čtvrtý dům v Česku pochází ještě z období před rokem 1946. Bohužel, u téměř 264 tisíc domů (11,2%) se období výstavby nebo rekonstrukce nepodařilo z žádného dostupného zdroje dohledat.

V MATERIÁLECH VÍTĚZÍ KLASIKA

ČSÚ doposud zveřejnil výsledky za tři technické charakteristiky domů – domy podle materiálu nosných zdí, způsobu odvádění odpadních vod a vybavení výtahem. Přednostní publikování těchto atributů je možné díky tomu, že pro jejich zpracování nebylo třeba využívat údaje o bydlení ze sčítacích formulářů. Pro zbývající technické charakteristiky domů (vodovod, plyn, způsob vytápění) a velikostní charakteristiky domů (počet nadzemních podlaží) se však plánuje porovnání evidovaných údajů z různých zdrojů včetně příslušných informací o bytech uvedených respondenty na sčítacích formulářích. Proto budou publikovány později.

Výsledky za domy podle materiálu nosných zdí potvrdily výsadní postavení kamene, cihel a tvárníc. Tyto stavební materiály či jejich vzájemné kombinace se vyskytovaly u 87,7% domů v Česku, u nichž se podařilo tento údaj zjistit. Druhým nejčastěji používaným materiálem byly stěnové panely (4,5% domů), které se používají zejména u bytových domů. Po roce 2001 je patrný trend rostoucího počtu domů postavených ze dřeva, jichž při loňském sčítání bylo zjištěno již více než 48 tisíc. Zajímavé a poměrně diferenciované

DOMOVNÍ FOND ČR PODLE ZPŮSOBU ODVÁDĚNÍ ODPADNÍCH VOD (%)

Zdroj: Sčítání 2021

výsledky poskytuje krajské srovnání, v němž se odráží jednak odlišná druhová skladba domovního fondu (rodinné versus bytové domy), jednak rozdílné období hlavní výstavby. Nejvyšší podíl domů ze stěnových panelů (11,1%) tak najdeme v hl. m. Praze, kámen, cihly a tvárnice byly nejrozšířenějším materiálem v kraji Vysočina (93,4%), dřevostavby se zase relativně nejvíce vyskytovaly v Libereckém kraji (4,6%) a domy z nepálených cihel v Olomouckém kraji (6,1%).

BEZ ODPADU MĚNĚ NEŽ JEDNO PROCENTO

Přípojku na kanalizační síť mělo podle Sčítání 2021 již 62,3% všech domů se zjištěným způsobem odvádění odpadních vod. Žumpu, jímku či septik využívala pro odvádění odpadních vod zhruba třetina domů. Vlastní čističku mělo téměř 80 tisíc domů v Česku (3,7%). Pozitivním zjištěním je bezesporu fakt, že podíl domů bez kanalizace a jímky tvořil ve všech krajích již méně než 1% všech domů se zjištěným způsobem odvádění odpadních vod.

Mezikrajské výsledky jsou významně ovlivněny rozdílnou sídelní strukturou. S velkým odstupem nejvyšší podíl domů s připojením na kanalizační síť byl zaznamenán v hl. m. Praze (93,0%). Na opačném konci žebříčku se nacházely Moravskoslezský a Liberecký kraj, v nichž měla kanalizační přípojku méně než polovina tamních domů, u kterých se podařilo způsob odvádění odpadních vod zjistit. Vlastní čističkou disponovaly relativně nejčastěji domy v Libereckém (8,7%) a Královéhradeckém kraji (6,9%).

NEJVÍC VÝTAHŮ JE V PRAZE

U vybavenosti domů výtahem jsou zatím k dispozici jen výsledky za celý domovní fond, podle nichž mělo výtah více než 61 tisíc domů, což ale odpovídalo jen 2,7% domovního fondu, u kterého se vybavenost výtahem podařilo zjistit. Pro další analýzy tohoto ukazatele však budou bezesporu zajímavější a více vypovídající údaje pouze za bytové domy s určitým minimálním počtem nadzemních podlaží. Povinnost vybavení bytových domů výtahem upravuje vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, podle níž musí mít výtah zbudovaný všechny novostavby bytových domů se vstupy do bytů v úrovni pátého a vyššího nadzemního podlaží nebo podkroví v téže úrovni. U stávajících bytových domů s pěti a více nadzemními podlažími, kde se nemění počet bytových jednotek, se výtah zřizovat nemusí. Vybavenost domů výtahem v jednotlivých krajích proto velmi úzce souvisí se zastoupením bytových domů v domovním fondu a s počtem jejich nadzemních podlaží. Jednoznačně nejvyšší počet i podíl domů vybavených výtahem byl zaznamenán v hl. m. Praze (16,8%). Podle Sčítání 2021 se zde nacházelo 29,1% všech domů s výtahem v Česku. Naproti tomu ve Středočeském kraji s výraznou převahou rodinných domů bylo výtahem vybaveno jen 1% všech domů, u nichž se podařilo tento údaj zjistit.

226 647

domů bylo v Česku postaveno nebo zrekonstruováno mezi lety 2011 a 2021.

Nájemné, které neexistuje

Proč se ve statistikách objevuje imputované nájemné a co vlastně znamená.

**PAVEL
ČERNÝ**
oddělení
marketingu a PR

S pojmem imputované nájemné se uživatelé statistických dat mohou setkat ve dvou hlavních výstupech. První se týká národních účtů, druhý cenové statistiky a inflace.

NÁRODNÍ ÚČTY

Národní účty sledují ekonomické procesy v zemi a distribuci produktů a důchodů mezi účastníky trhu. Jedním z hlavních ukazatelů je hrubý domácí produkt (HDP), na kterém se podílejí různé segmenty ekonomiky. Domácnosti třeba tím, že nakupují zboží a služby. Jednou ze služeb, za něž domácnosti utrácejí své peníze, je nájemné. I to tedy přispívá k HDP.

HDP se často používá v mezinárodním srovnávání, a z tohoto důvodu je nezbytné, aby jeho výpočet byl ve všech zemích založen na stejné metodice. Jenže podíl domácností platících nájemné se v různých zemích poměrně dost odlišuje. V Česku nebo v Chorvatsku je např. vysoké zastoupení vlastního bydlení, v němž lidé žádné nájemné neplatí, zatímco třeba v Německu nebo ve Švédsku je podíl vlastnického a nájemného bydlení srovnatelný. Kdyby se tedy do HDP započítávalo pouze placené nájemné, byl by HDP Německa nebo Švédska oproti tomu českému či chorvatskému nadhodnocený. Pro to, aby se všichni dostali na stejnou srovnávací úroveň, bylo vytvořeno tzv. imputované nájemné vyjadřující hypotetickou

částku, kterou by lidé ve vlastním bydlení platili, kdyby bydleli v nájmu.

Konkrétní výše imputovaného nájemného se stanovuje v prvé řadě podle reálné úrovně nájmu na trhu a odpovídá tak čistému nájemnému bez nákladů na energie, vodu, telekomunikace apod. Druhá metoda, používaná u nás třeba v případě rodinných domů, je založena na zjištění nákladů vlastníka na údržbu nemovitosti, k nimž se připočtou hypotetický zisk, který by vlastník inkasoval, kdyby nemovitost pronajal, a opotřebení nemovitosti ve formě odpisů.

Zavedením imputovaného nájemného jsou pro účely národních účtů postaveni na roveň lidé žijící v podnájmu s těmi, kteří bydlí ve vlastním, a HDP tak lze mezinárodně srovnávat bez ohledu na to, jaký způsob užívání bytů kde převažuje.

CENOVÉ STATISTIKY

Imputovanému nájemnému užívanému pro cenové statistiky by spíše slušel název „náklady vlastníků“. A víc než absolutní hodnota zajímá statistiky jeho vývoj. Účelem je stanovit, jakým směrem a o kolik procent se mění náklady na pořízení, rekonstrukci, modernizaci a svépomocnou výstavbu nemovitostí určených k vlastnímu bydlení, nikoliv k pronájmu. Sledují se tedy zejména ceny stavebních materiálů, stavebních prací a ceny bytů či domů.

Při stanovování inflace neboli indexu spotřebitelských cen (ISC) je do celkové hodnoty započítán jak nárůst ceny nájemného pro ty, kteří bydlí v nájmu, tak nárůst nákladů vlastníků (imputovaného nájemného), kteří žijí ve vlastním. Problém ovšem opět vzniká při mezinárodním srovnávání, pro které se používá tzv. harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP), který imputované nájemné dosud nezahrnuje. Jelikož mnozí uživatelé vnímají nezahrnutí imputovaného nájemného do HICP jako nedostatek, který negativně ovlivňuje vypovídací schopnost tohoto indexu, bude Eurostat od letošního roku publikovat ve čtvrtletní periodicitě tzv. kompozitní cenový index HIHP (Harmonised Index of Household expenditure Prices). Ten se bude skládat z HICP a indexu nákladů na bydlení vlastníků a porovnání inflace v jednotlivých zemích tak nebude zkreslené rozdílnou situací v poměru nájemního a vlastnického bydlení.

NEZAMĚŇOVAT

Imputované nájemné pro účely odhadů inflace se tedy liší od imputovaného nájemného v systému národních účtů a při interpretaci je třeba vždy vědět, k jakému účelu bylo konkrétní imputované nájemné počítáno.

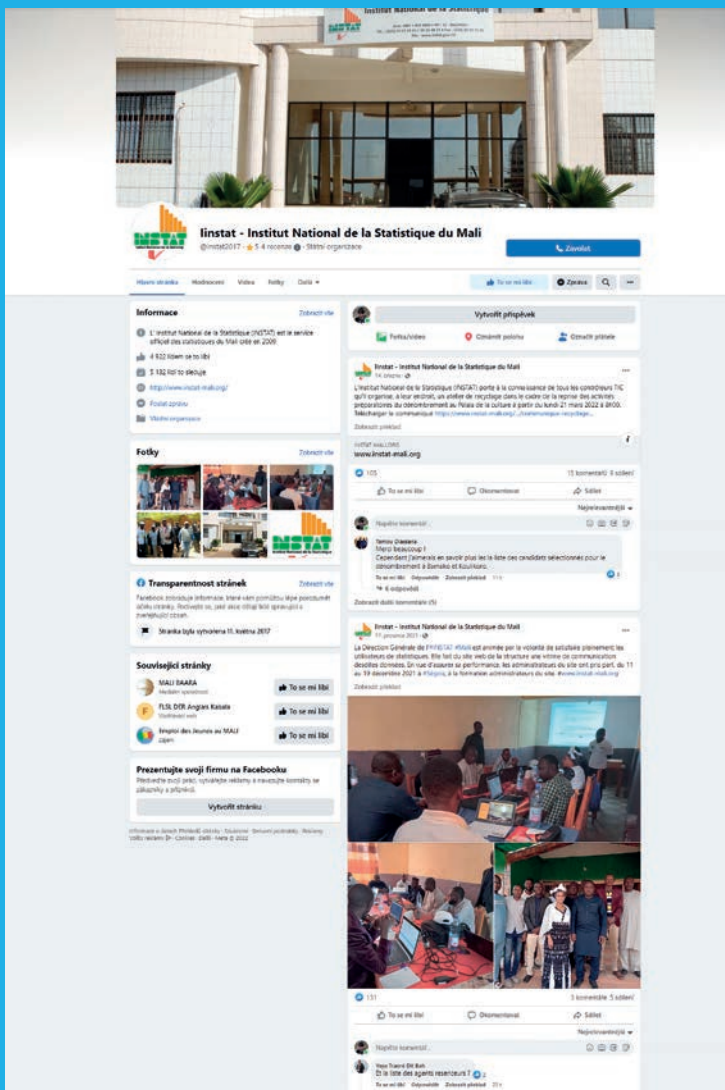

FACEBOOK: STATISTICKÝ ÚŘAD MALI

Už jsme si zvykli, že díky internetu cestujeme do míst, kam bychom se nejspíš jinak nepodívali. Na jeden takový výlet se můžeme vypravit s facebookovým profilem statistického úřadu Mali.

Jazyková bariéra není tak velká, jak bychom se mohli obávat, profil je totiž vedený ve francouzštině. Pokud by vám nestačily informace, které tamní statistici zveřejňují, a chtěli byste se ve statistice a vlastně i ve francouzštině povcičit více, pak na facebookovém profilu malijského statistického úřadu občas naleznete nabídky online školení z různých oblastí statistiky jako vědy i statistiky coby evidence. Vše je otevřeno také pro zahraniční zájemce.

bit.ly/3wyTINI

KDO SE BOJÍ, NESMÍ DO LESA

Ne, na této procházce nemusíte mít pro strach uděláno. Interaktivní aplikace Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) vám ukáže, jakou roli hrají lesy v našich životech.

Podívejte se na světové lesy v novém světle. Podívejte se na naše lesy shora, podívejte se, kolik lesů na světě existuje a jak se mění. Zjistěte, jak důležité jsou lesní zdroje vody a jak je můžeme lépe chránit a spravovat.

Na tropické oblasti připadá téměř 90% úbytku lesů z období let 2000 až 2018. Nejvíce byly postiženy tropické deštné pralesy v Jižní Americe a v jižní a jihovýchodní Asii. Jižní Americe se však podařilo v posledním desetiletí (2010 až 2018) ve srovnání s předchozí dekadou snížit odlesňování téměř na polovinu. Studium mnohdy znepokojivých údajů nejspíš leckterého čtenáře přiměje vyrazit vyčistit si hlavu do skutečného lesa. V Česku to bude poměrně snadné, neboť lesy pokrývají celou třetinu našeho území.

bit.ly/3yG7lwy

VIETNAMSKÝ GEOGRAFICKÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM

S tímto geografickým informačním systémem je možné procestovat Vietnam od severu k jihu nebo naopak a pokaždé se o jednotlivých provinciích dozvědět spoustu zajímavostí.

Mezi základní údaje patří počet obyvatel za posledních pět let. Další demografická data pak poskytují obrázky o změnách indexu stáří a o vývoji úhrnné plodnosti. Nechybějí ani data o regionálním HDP či o míře ekonomické aktivity. Uživatelské prostředí je dále možné modifikovat různými mapovými vrstvami, které zahrnují např. míru chudoby či podíl živnostníků v populaci.

Veškeré údaje je možné si také stáhnout v podobě tabulek ve formátu csv. A kdyby si uživatelé náhodou nevěděli rady, autoři nachystali přehledné videonávody, které jsou však doplněny titulkovým komentářem pouze ve vietnamštině.

bit.ly/39qrL28

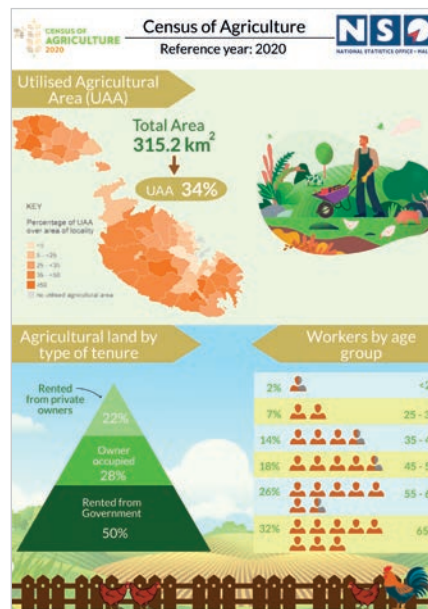

VÍCE NEŽ POLOVINA ZEMĚDĚLCŮ NA MALTĚ NEMÁ NÁSLEDOVNÍKY

Za 10 let od posledního zemědělského sčítání se na Maltě počet zemědělských podniků snížil o 14,8 %.

V roce 2020 existovalo 4 327 zemědělských podniků (41,4 %), jejichž produkce byla výhradně pro vlastní spotřebu, zatímco zbývajících 6 122 podniků (58,6 %) alespoň část své produkce prodávalo. V těch prvních byla obdělávána celková plocha 1 835 hektarů (17,1 %) zemědělské půdy, v druhých zbývajících 8 895 hektarů (82,9 %).

Stárnutí obyvatelstva se projevuje nejen zvyšováním věku pracovníků v zemědělství, z nichž na Maltě byla jen méně než čtvrtina mladších 45 let. Problém představuje

i návaznost, neboť jen 46 % zemědělských podniků mělo podle výsledků šetření Agrocensusu zajištěného nástupce

i poté, až stávající majitel odejde do důchodu.

bit.ly/3yPjbV8

MLADÍ EVROPANÉ – CO O NICH VÍTE?

U příležitosti Evropského roku mládeže 2022 vydal Eurostat interaktivní aplikaci, která kvízovým a zábavným způsobem představuje statistiky ze života mladých Evropanů.

Pokud je vám mezi 16 a 29 lety, můžete se za pomoci kvízu porovnat s ostatními mladými lidmi ve vaší zemi. Zjistit více o mladé generaci v Evropě ale samozřejmě mohou i příslušníci mladších či starších věkových skupin.

Kvíz „Mladí Evropané“ se skládá z otázek zaměřených na čtyři tematické okruhy: život a blahobyt; zdraví; práce a vzdělání; digitální svět.

Účastníci si mohou vytvořit avatara, který je během kvízu provází. Před spuštěním kvízu je třeba vyplnit několik základních údajů, např. zemi, v níž respondent žije, nebo věk. Program pak uživatelům

mezi 16 a 29 lety nabídne porovnání s vrstevníky, ostatním umožní vybrat si věkovou skupinu, která je nejvíce zajímavá.

bit.ly/3KY9u9k

Jen pro oči císaře

a šesti nejvyšších státních úředníků sloužila utajená první statistická příručka rakouské monarchie.

**PAVEL
HORTIG**

oddělení
marketingu a PR

V roce 1829 spatřil světlo světa první statistický popis habsburského císařství nazvaný „Pokus o zobrazení rakouské monarchie ve statistických tabulkách“. Jeho autor, baron Metzburg, v něm ve více než stovce tabulek, map a grafů shrnul dostupné informace o rakouském soustátí. Publikace nebyla určena veřejnosti, ale pouze císaři a jeho nejvyšším úředníkům. Obsahovala totiž i utajované údaje z oblasti vojenství a státních financí.

SESTAVENA V REKORDNÍM ČASE

Vznik úřední organizované statistiky rakouské monarchie můžeme klást do roku 1829, kdy císař František I. pověřil kabinetním listem ze 6. dubna prezidenta generálního účetního ředitelství ve Vídni, barona Antonína Baldacciho, „sbíráním skutečných podkladů a výsledků všech správních odvětví, jež by podle správných a jasných dělítek byly sestaveny a podle nastalých změn každoročně byly doplňovány, rozšiřovány a k používání uzpůsobovány...“ V dalším pokračování listu dává císař pokyny: „Ponechávám provedení zcela vašemu uvážení, jenom pod tou podmínkou, že z toho nebudou odvozována nižádná personální jmenování nebo rozšiřování počtu míst, že se nevyvolají žádná šetření, jež by vzbuzovala rozruch, a výsledky že nebudou sdělovány ani úřadům, ani osobám, jež nejsou oprávněny, aby důsledkem svého služebního výkonu se o nich dověděly.“

Toto mocnářovo rozhodnutí se stalo základem pro založení první statistické kanceláře monarchie. Kancelář byla zpočátku přiřazena ke generálnímu účetnímu ředitelství a tím byl zdůrazněn její úřední charakter.

Prezident Baldacci (1762–1841) svěřil provedení císařského příkazu velmi schopnému a energickému úředníkovi, viceprezidentu svého úřadu, baronu Janu Metzburgovi (1780–1839). Již v listopadu roku 1829 předložil Metzburg první výsledek svého úsilí – krásně litografovanou publikaci se 104 velkými tabulkami, doplněnými mapami a grafy, pojmenovanou „Versuch einer Darstellung der österreichischen Monarchie in statistischen Tafeln 1828“.

OD KATASTRU K CENÁM PIVA

První statistická příručka rakouské monarchie, která se později stala ročenkou, byla tematicky rozdělena do oddílů, které odpovídají dobovým požadavkům na statistické informace: 1. Země, 2. Obyvatelstvo, 3. Státní správa, 4. Kultury (v souvislosti s dobovými názory sem bylo zahrnuto mimo jiné zdravotnictví, silniční síť, školství, zemědělství, hornictví, obchod a průmysl), 5. Tabulky provinciální, 6. Dodatky, tedy tabulky, jež nebylo možné umístit do některého z předchozích oddílů. K nim Metzburg zařadil například údaje o tržních cenách, bankách, pojištění atd.

Celkový náklad publikace zahrnoval 100 výtisků, z nichž pouze 6 kusů obsahovalo úplné informace, tedy i údaje o státních financích a armádě považované tehdy za přísně střežené státní tajemství. Konkrétně se jednalo například o návrh státního rozpočtu a státního závěrečného účtu, informace o státním dluhu, státním majetku, výdajích a příjmech dle regionů, informace o poštovním systému, a především o vojsku. Utajené tak měly zůstat údaje o změnách početního stavu armády, jejím územním rozmístění v rámci monarchie a nákladech na její vydržování. O přidělení těchto 6 výtisků rozhodoval sám císař. Zbýlých 94 exemplářů bylo dáno k potřebě nejvyšším vládním úředníkům monarchie. Údaje pro tuto statistickou příručku byly získány prostřednictvím účtáren řady nejvyšších dvorských a zemských úřadů a překvapující je rychlost, s jakou byly shromážděny a vydány.

V příručce nalezneme mimo jiné přehled výsledků josefínského a stabilního katastru, včetně například ploch obdělávané půdy, vinogradů, polí, lesů, luk, pastvin. Nechybějí ani údaje o počtu obyvatel monarchie. Populace Čech v roce 1827 podle příručky čítala 3,86 milionu osob a na Moravě a ve Slezsku žilo 2,05 milionu obyvatel. Dozvíme se také, že v Čechách stálo 547 605 domů a součástí tehdejší společnosti bylo 4 150 duchovních, 2 285 šlechticů nebo 64 689 osob židovské víry.

V kapitole o státní správě se nachází podrobný rodokmen Habsburků od 13. století, popis erbů

rakouského soustátí, ale také detailní přehled členů císařského dvora. Ten tvořilo mimo jiné 224 tajných radů, 21 dvorních lékařů, 32 dvorních duchovních, 52 členů dvorní kapely, 126 dvorních úředníků a 85 dvorních herců. Dalších 353 osob se staralo o císařské stáje a domácí služebnictvo čítalo 448 osob. Celkové finanční náklady na vydržování dvora v roce 1828 činily 4,5 milionu zlatých.

Diplomatický sbor monarchie byl poměrně malý. Počet velvyslanců, vyslanců a dalších úředníků zastupujících zájmy císaře v mnoha hlavních městech světa dosahoval jen 171 osob. Například v Paříži tehdy působil jeden rakouský velvyslanec, 2 vyslanečtí radové, 1 sekretář a 1 atašé.

Podrobné údaje přináší i část příručky pojednávající o školství a zdravotnictví. Na pražské univerzitě v roce 1828 působili 58 profesorů a dalších pedagogů, kteří vyučovali 2 303 studentů, z nichž 58 dostávalo stipendium. V Čechách fungovalo ve stejném roce 33 nemocnic s 1 932 lůžky, v nichž bylo za rok ošetřeno 21 412 nemocných. Na Moravě a ve Slezsku bylo 12 nemocnic s 538 lůžky a 5 176 ošetřenými pacienty.

Z cenové statistiky vybíráme údaje o cenách piva. Jeden dolnorakouský máz (1,4147 litru) zlatého moku stál v roce 1828 v Čechách v průměru 4 krejcarů a na Moravě 5 krejcarů.

Součástí publikace byl i přehled o dalších státech jako Švýcarsko, Dánsko, Nizozemsko, Velká Británie, Prusko, USA, Německý spolek atd. Údaje o nich zahrnovaly např. výši státních rozpočtů, početní stavy armády a přehled o zahraničním obchodě včetně statistiky vývozu a dovozu podle druhů zboží.

Příručka obsahuje rovněž informace o největších evropských městech podle počtu jejich obyvatel, ale také podrobnou účetní závěrku Paříže z roku 1828. Dostupné jsou například mimořádně detailní údaje, kolik ve francouzském hlavním městě jezdilo nájemných fiakrů. Těch bylo 3 250 a průměrná cena za 1 jízdu byla 30 sous. V pařížských ulicích jezdilo i 106 velkých omnibusů s průměrnou cenou jízdného

5 sous. Tehdejší Paříž zřejmě předčila Vídeň ve všech aspektech, takže možná proto v knize objevíme informaci, že se po řece Seině neplavila žádná výletní loď (Lustboot), jak asi bylo běžné ve městě na Dunaji. Součástí ročenky byl i přehled válek, které evropské státy mezi sebou vedly od středověku do začátku 19. století.

5,91 mil.

osob žilo v roce
1827 v Čechách,
na Moravě
a ve Slezsku.

ROK OD ROKU KVALITNĚJŠÍ

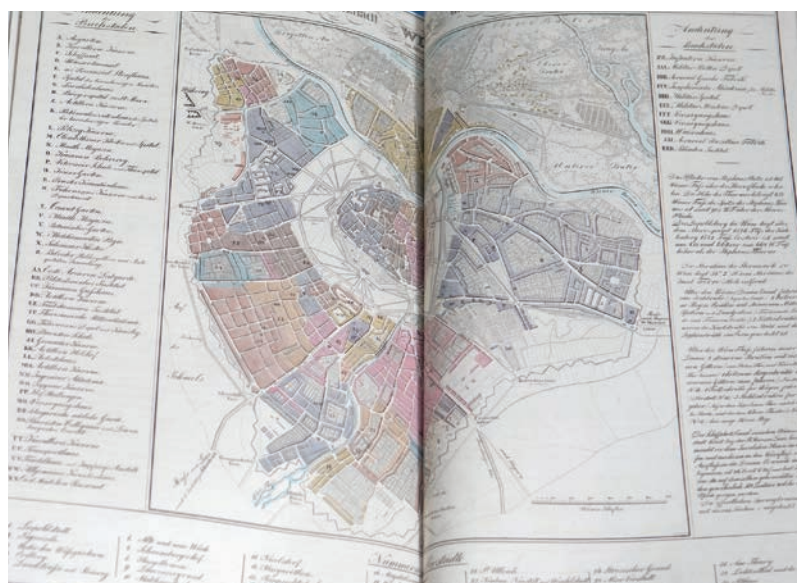
Druhý ročník příručky předložil Metzburg opět velmi záhy, a to v říjnu 1830. Obsahuje 97 tabulek v úpravě obdobné prvnímu ročníku s údaji za rok 1829 a již s přehledy za předcházejících 10 let. V listopadu 1831 vyšel třetí ročník v rozsahu 125 tabulek a s názvem „Tafeln zur Statistik der österreichischen Monarchie“, pod nímž bylo toto dílo vydáváno každoročně až do roku 1865. Údaje za prvních 15 ročníků však nejsou zcela spolehlivé, neboť zaměstnanci úřadů neměli potřebnou statistickou kvalifikaci. Teprve v pozdějších vydáních publikace se odborná úroveň a spolehlivost údajů zvýšily. Při jejich přípravě Metzburgovi pomáhali zpočátku jen dva, později čtyři pouze dočasně přidělení úředníci. Až od roku 1832 měl k dispozici 5 stálých úředníků. Autor první rakouské statistické příručky zemřel v roce 1839.

PRO ZÁJEMCE K NAHLÉDNUTÍ

Publikace je pro zájemce dostupná v Ústřední statistické knihovně v pražské centrále ČSÚ, Na padesátém 3268/81, Praha 10. Jedná se o jeden ze šesti nejutajovanějších výtisků s kompletními statistikami. Celá je pak zveřejněna online na webu Mnichovské státní knihovny (<https://bit.ly/3KO2CfI>), kde ale chybí výše zmiňované tajné informace o armádě a státních financích.

LITERATURA:

Podzimek, Jaroslav: Vývoj čs. statistiky do vzniku Státního úřadu statistického. Praha 1974

Rekordní růst cen průmyslových výrobců v EU

Ceny výrobků a služeb užívaných průmyslovými výrobci stoupají stále rychlejším tempem již více než rok.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

Zrychlující dynamika cen zasahuje všechny sektory domácí i globální ekonomiky. Kromě nejsledovanějšího indexu spotřebitelských cen se tedy prudce navyšují i další cenové ukazatele. Jedním z nich je index cen průmyslových výrobců, který zachycuje ceny výrobků a služeb užívaných průmyslovými výrobci. Důvodů pro navyšování rychlosti jeho růstu, jež je pozorovatelná v celé EU od začátku roku 2021, se sešlo hned několik a mnohdy se vzájemně posilovaly. Patřilo mezi ně narušení mezinárodních dopravních řetězců, pandemické zadrhnutí výroby, které nedokázalo uspokojit prudce rostoucí postpandemickou poptávku, a také zdražení energií, které je aktuálně největším globálním hybatelem cenového růstu.

CENY ENERGIÍ HLAVNÍM TAHOUNEM

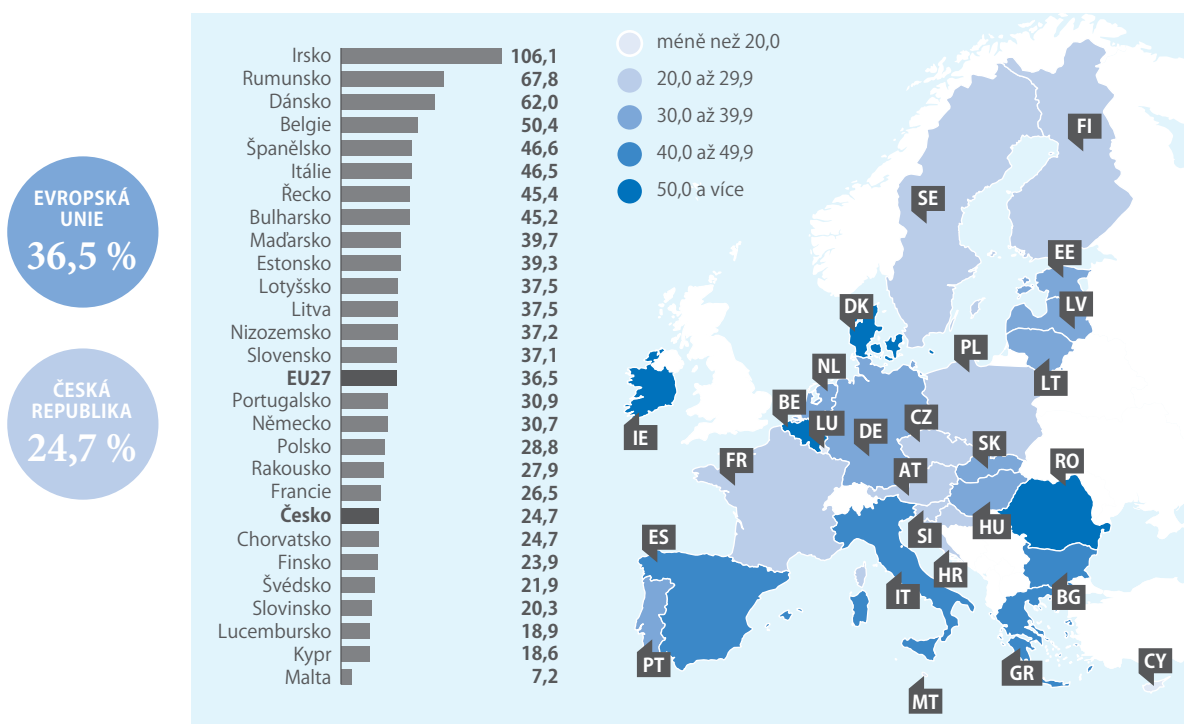
Akcelerace meziročního růstu cen průmyslových výrobců se nezastavila ani letos a aktuální geopolitická situace dodává další inflační stimul. Ceny průmyslových výrobců v EU se v březnu meziročně zvýšily o 36,5 %. V dostupné časové řadě není období, kdy by přírůstky indexu dosahovaly srovnatelných hodnot – v roce 2008, kdy cenový růst také výrazně posiloval, nepřekročily meziroční nárůsty 10 %. Tehdejší maximum z července 2008 bylo překonáno už loni v květnu.

Současný růst cen výrobců velmi silně ovlivňují ceny energií, které v březnu 2022 byly meziročně vyšší o 101,3 %. Ovlivnil to zejména mimořádně silný růst cen ropy

a zemního plynu. To se promítá do cen jejich těžby i do související výroby koksu a rafinovaných ropných produktů. Rekordně rostou i ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu. Ceny ve zbytku průmyslu mimo energie se ale také prudce zvyšují – v březnu o 14,1 %.

S výjimkou Malty byly březnové meziroční přírůstky cen průmyslových výrobců v jednotlivých zemích nejméně dvouciferné. Nejvyšší přírůstek zaznamenaly Irsko (106,1 %), Rumunsko (67,6 %) a Dánsko (62,0 %). Naopak nejméně ceny vzrostly na již zmíněné Maltě (7,2 %), na Kypru (18,6 %) a v Lucembursku (18,9 %). Růst cen průmyslových výrobců v Česku dosáhl 24,7 %, což nás řadí pod průměr EU.

MEZIROČNÍ RŮST CEN PRŮMYSLUVÝCH VÝROBCŮ V EU (% , březen 2022)

* Údaj za Estonsko je z února 2022. Zdroj: Eurostat

Demografie

Odborný recenzovaný demografický časopis ČSÚ

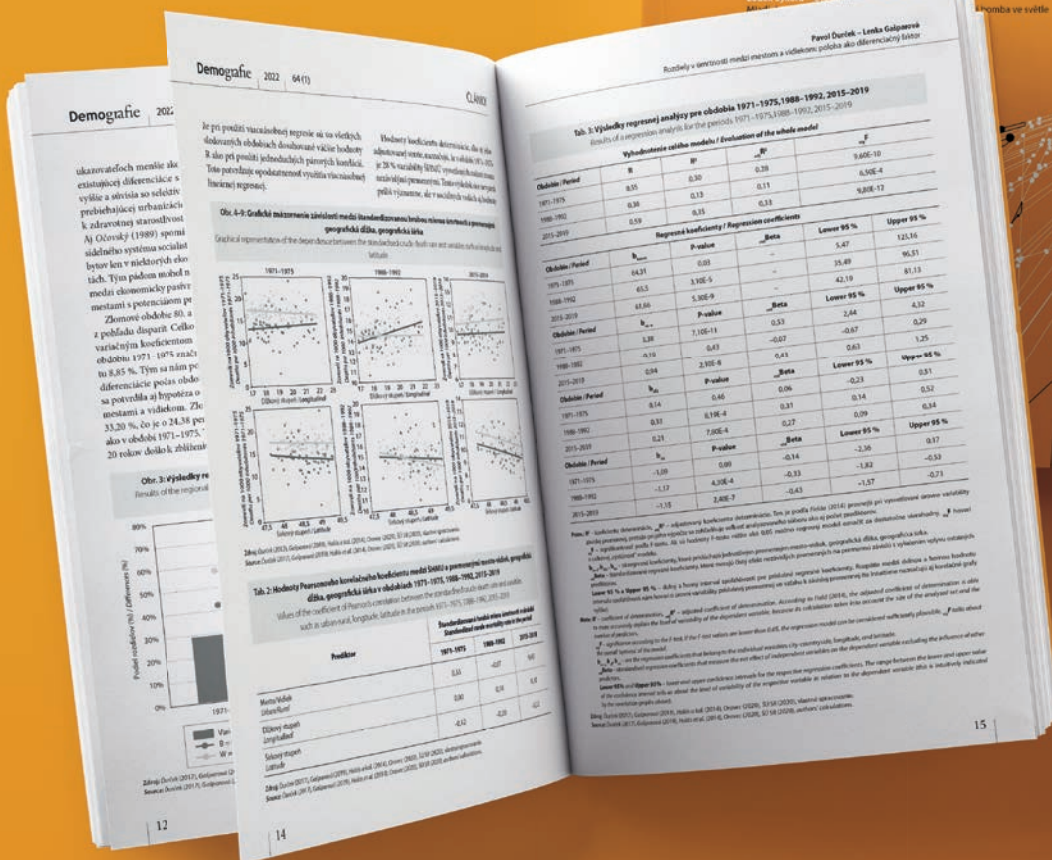
4x ročně
tištěný
i on-line

v citačních
databázích
Scopus a ESCI

1 Demografie
ročník 2022
číslo 64
revue pro výzkum
populačního vývoje

Favol Dutek – Lenka Galpavová
Rozdíly v úmrtnosti mezi městem a vidletem: poloha jako diferenciální faktor
Luděk Štýkora – Ondřej Pávek
Křemba ve světě

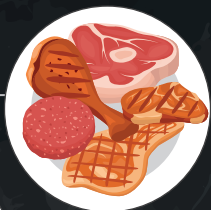

Spotřeba potravin

MASO
kg/os.

84,0

Celkem

43,4

Vepřové

29,8

Drůbeží

8,8

Hovězí

93,2

Zelenina

49,3

Ovoce mírného pásma

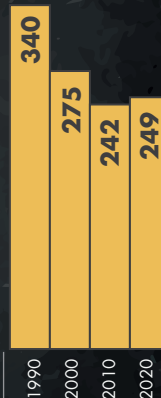
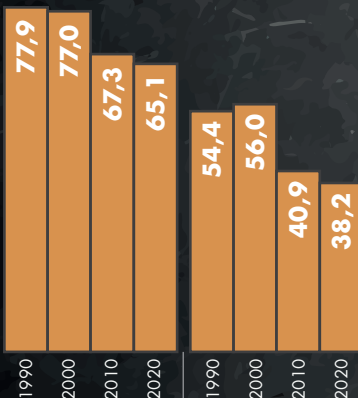
38,5

Jižní ovoce

JE LIBO
PŘÍLOHU?

ZÁKLADNÍ
POTRAVINY

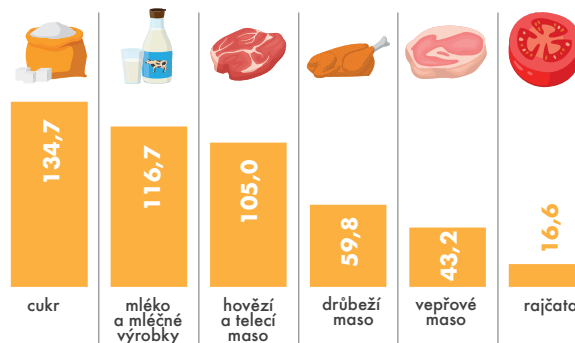
CELKOVÁ ROČNÍ
SPOTŘEBA

813,1 kg

potravin na jednoho
obyvatele

POTRAVINOVÁ SOBĚSTAČNOST ČESKA | v %

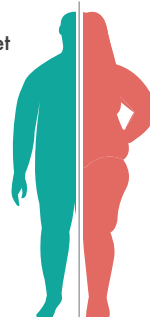

OBEZITA A PŘEOBEZITA | 2019

MUŽI
15 a více let

preobezita
48,0 %
osob

obezita
21,8 %
osob

ŽENY
15 a více let

preobezita
32,6 %
osob

obezita
18,0 %
osob